

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XXXVI

ТРАВЕНЬ — 1986 — МАУ

Ч. 355

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

в Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario
Gregory Hawryluk
18 Meadowbrook Ave.
St. Catharines, Ont., L2M 7H1

Ihor G. Lysyk
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C. V2A 6X3

Vira Kanareiska
6639-43 Rd., Rosemount
Montreal, P.Q. H1T 2R7

В США:

Головний представник
George Smyk
9559 Patton
Detroit, Mich., 48228

Iw. Ivahnenko
72 Feather Bed In.
Hopewell, N.J. 08525

Leonid Jemetz
2941 Amboy Road
Warners, N.Y. 13164

W. Ponomarenko
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

У Зах Німеччині:

Mychajlo Ihnatenko
2 Hamburg — Wandsbek
Lesserstr. — 225
West Germany

В Англії:

A. Bondarenko
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, — England

В Австралії:

T. Myronenko
P. O. Box 302
Parramatta, N. S. W.
Australia 2150

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді
Голова ЦК: О. ПОШИВАНИК

Редагує Колегія:

Л. Ліщина — редактор.
С. Голубенко, Ю. Криволап,
В. Родак — редактор сторінки
ЮНОДУМ-у, А. Лисий,
О. Пошиваник, Ю. Смик,
О. Харченко, Л. Павлюк.

Адміністратор Зіна Корець
Це число редагував О. Харченко.

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association — ODUM

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: A. Poszewanyk

5240 N. Le Claire Ave.
Chicago, Ill. 60630, USA

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

У США, у Канаді і в Україні 15.00 доларів
Ціна одного примірника: 1.50 дол.

В Австралії 10.00 дол. (австрал.)
Ціна одного примірника: 1.20 дол.

В Англії і Німеччині 11.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 1.25 дол.

В усіх інших країнах Європи 10.00 (америк.)
Ціна одного примірника: 1.00 дол.

В усіх країнах Південної Америки 9.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 75 центів (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupon) на суму 50 канадійських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії — Іван Франко, Олекса Гай-Ш Головка. Іван Овечко. Роман Рахманний — Симон Петлюра — співтворець українського націоналізму. Анна Франко-Ключко — Іван Франко і його родина. Лука Луць — Іван Франко. Іван Кошелівець — Розмови в дорозі до себе. Микола Вірний — Великий вчений. Ярослав Кіт — Цікаве з історії України. І. Филипчук — Кульчицький — Герой Відня. Синя Волошка — Два покоління. Віктор Мішалов — Чернігівська фабрика музичних інструментів.

СИМОН ПЕТЛЮРА — СПІВТВОРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Щорічні відзначування історичних дат свого народу — важливий виховний засіб у житті кожного суспільства. Це засіб успішного зберігання своєї культурної та політичної тяглости; це засіб насаження свого національно-державного організму новою енергією; це врешті, засіб відсвіжування характеру своєї нації в колі інших народів. Тому цим засобом користуються великодержави, середні й малі країни, навіть хоча їхні діячі багато говорять і пишуть про т.зв. затирання різниць між народами і про творення т. зв. „єдиного світу з неподільним людством“. Народи, що знаходяться під чужим володінням, мають ще більше підстав для вичистного віднотування історичних дат своїх діячів у минулому чи навіть у сучасному. У своїй славній пораді для патріотів Польщі, zagrożеної Росією 1771 року, філософ Жан-Жак Руссо пропонував польським діячам: влаштовувати щорічні святкові зібрання, походи і всілякі інші масові заходи, які б нагадували польській громадськості досяги їхніх предків та поточні проблеми польської нації на тлі її історичного досвіду.

Цього року сповнилося 60 років від дня трагічної смерті Симона Петлюри — публіциста, суспільно-політичного діяча, військового організатора і врешті — голови другої Української Народної Республіки та головнокомандуючого її збройних сил. Постать Симона Петлюри все ще знаходиться на межі зіткнення світла і тіні в українській вільній громадськості.

Вже багато дечого зроблено в галузі висвітлення його діяльності, творчості і досягів, але все таки — як висловився один науковець — є ще великі „Білі плями“ в тому дослідженні. На жаль, це правда. Бо є в нас серйозна наукова праця англійською мовою про руйнника української самостійної держави, Нестора Махна, союзника більшовицької Росії... Але покищо немає відповідної англійської монографії про президента УНР-республіки Симона Петлюру... І є в нас окреме видавництво, що в науковому виді випускає цілі томи писань Миколи Хвильового і, того політкомісара 9-ої советоросійської армії в її поході на Україну, пропонує читачам, як національну „зброю“... Є монографії про інших українських комуністів, які допомагали москалеві з України „полатану сорочку знімати“ в час, коли Москва розстрілами, засланнями і геноцидним голодом знищувала разом з інтелігенцією мільйони українських селян. Тим часом усіх писань Симона Петлюри, оборонця тієї України, ще не видано, хоча початок уже зроблено.

Це явище можна частинно пояснити помилковим підходом інтелігентського прошарку суспільства до чужих середовищ. Багато хто в нас вважає, що про деяких українських діячів „краще не говорити чужим“, т.зв. „можливим нашим союзникам“. Тому дехто радить промовчувати полк. Євгена Коновальця, бо, мовляв, це шкодить нашим стосункам з поляками... Інші радять забути про Степана Бандеру, бо він осоружний росіянам — демократам...

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

З ВЕЛИКИМ СВЯТОМ ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВОГО
сердечно вітаємо

Український народ на Батьківщині та у вільному світі, архиєреїв українських церков, братні організації, всіх членів ОДУМ-у, Товариства Одумівських Приятелів, дописувачів, читачів і передплатників журналу „Молода Україна“, симпатиків і прихильників ОДУМ-у та бажаємо всім радости, здоров'я і всього найкращого в праці й житті.

**Головні Ради Старших Виховників ОДУМ-у та Головні Управи ТОП-у в США,
Канаді та Німеччині, Центральний Комітет ОДУМ-у, Дирекції
корпорацій осель «Україна» і «Київ»**

Редакція та Адміністрація журналу «Молода Україна»

Не бракує і таких, що воліли б промовчати всю збройну українську боротьбу проти агресорських сусідів, бо, мовляв, це не є сприйнятне ліберальним політикам Заходу, які прагнуть миру з Москвою. Подібне явище спостерігаємо на церковній ділянці, де діє сильна тенденція замовчування патріарха Йосифа і митрополита Василя Липківського, бо вони, мовляв, неприйнятні для стабільних церковних структур на Заході і Сході через свою принциповість і самостійництво.

Таке себецензування і роздроблювання на т.зв. прийнятні кусочки знецінює українську національність у світі та далі прив'язує її до воза чужоземних політичних і церковних концепцій. Пора нам уже глянути на історію України з люту птаха, щоб побачити свій народ та її діячів власними українськими очима на всіх етапах його розвитку. Цей підхід треба застосувати насамперед до Симона Петлюри, життя якого пов'язується з цілим першим чвертьстоліттям нашого віку.

З ранньої молодости С. Петлюра відчував і розумів Україну, як одну велику органічну цілість — від першого державного організму на території старої України — конфедерації антів між 4 і 6 стол., через Київську великодержаву, Галицько-волинське королівство та врешті Козацько-українську республіку (1648-1764) до відновленої української самостійної держави під видом УНРеспубліки (20 листопада 1917 до 1921 року). Отож, нічого дивного в тому, що С. Петлюра з перших днів української визвольної революції знайшовся в колі будівничих тієї новочасної української держави.

I

Є три етапи в житті С. Петлюри, які визначають його місце в тому державотворчому будівництві.

В час окупації України двома великодержавами: — Росією та Австрією — С. Петлюра поступово оформлював культурну й соціально-політичну думку української інтелігенції своїми статтями і, як редактор, працями інших авторів. А саме роки 1900-1914 в Україні були періодом шукання самостійної української точки зору, концепції, що зрушила б інтелігенцію, робітників і селян до активної участі у самовизначуванні нації законними та революційними методами.

Своїм землякам — громадянам російської імперії — С. Петлюра відкривав очі на творчість Івана Франка. Його він вважав „поетом національної гідності“, себто почуття, якого постійно бракувало багатьом українцям. Петлюра підтримував молодого публіциста Дмитра Донцова, що у творчості Лесі Українки знаходив державотворчі елементи, яких бракувало іншим тогочасним українським письменникам і діячам... Повідомляючи про смерть Лесі Українки, Петлюра, з болем у душі, писав Донцову до Львова:

„В дану хвилю я не всилі морально про щось писати. Лише перемагаючи себе, звертаюсь до Вас, із проханням, коли тільки це можливо, дати статтю про

Лесю Українку. Цю письменницю Ви любите... Отож, з „пієтизму“ до Лесі Українки дайте образ критичний її заслуг для укр. літератури і характеристку її оригінальної серед наших обставин творчості... Це буде доказ Вашої правдивої пошани до справжнього українського таланту...“

Немає сумніву, що чудовий есей Донцова п.з. „Поетка українського рісорджіменто Леся Українка“ багато завдячує вдумливій підтримці С. Петлюри редактора, який умів оцінити й талант цього публіциста. Адже, роком раніше, в лютому 1912 року, Петлюра писав Донцову: „Ваша стаття... дуже подобалася всім нам... Одверто скажу Вам, дорогий Товаришу, що я дуже люблю і ціню Ваші статті; мій погляд поділяє і редакція і дуже шанує Вас як літературну силу, як співробітника з би-стрим розумом, з умінням легко, жваво і цікаво порушувати належні питання“.

А йшлося про есей Донцова п.н. „Модерне москвофілство“, в якому вперше на всю ширинь розвинено концепцію усамостійнення української культурно-політичної думки незалежно від росіян і в наближенні українських інтелігентів (та інтелектуалів) до джерел Заходу. Згодом цей есей Донцова, надрукований окремими виданнями у Києві та Львові, викликав широку дискусію в українському суспільстві обабіч Збруча і також реакцію російських правих і лівих кіл. Це був важливий перелом у напрямі до українського визвольного націоналізму; і його зроблено саме у співдії з Симонем Петлюрою, що тоді жив і працював у столиці Росії.

Коли ж Донцов на студентському з'їзді у Львові 1913 року висунув вимогу політичної сепарації України від Росії та потребу оформлення „одної спільної програми української нації по обох боках кордону“, тоді Петлюра писав йому в листі: „В цілому Ваша брошура написана сильно і з піднесенням. Певно її слухати було ще краще, як читати“. З питомим йому реалізмом, Петлюра остерігав Донцова перед надмірними надіями: „Зрештою з того ніц не вийде, але се не значить, що не слід такі теми писати“.

Петлюра прекрасно знав і своє рідне слаборозвинене „українське середовище в межах російської імперії та й не гірше знав реакційне російське суспільство — консерватистів і лібералів. Тому він передбачив, як вони накинуться на Донцова за його „український сепаратизм“. Серед росіян незабаром прозвучав і голос протесту Леніна, що вперше спостеріг небезпеку для своєї концепції об'єднання російської імперії шляхом більшовизму. Таким чином Донцов, на світанку свого публіцистичного походу проти Росії, мав підтримку майже виключно з боку Симона Петлюри, бо Петлюра вважав конечним теоретично і пропагандивно розвивати концепцію усамостійнення України для того, щоб розум нації був готовий сприйняти нові, пригожі умови боротьби, які можуть виникнути несподівано будь-коли.

В той час, напередодні першої світової війни,

С. Петлюра своїми думками і писанками охоплював дійсно всю Україну: в російській імперії, в Австро-Угорщині та за океаном. Варто нагадати, що Петлюра деякий час працював у Львові і добре знав тамтешні умови життя українців. Він високо цинив українських поселенців у Канаді й ЗСА зокрема за їхню жертвенність на національні цілі в „старому краю“ та за їхній духовний зв'язок зі справами своєї нації на рідних землях. Як для Івана Франка й Лесі Українки (а втім, і для М. Грушевського), Україна для Петлюри була справді „велика“ — від Закарпаття і Лемківського Попраду по Чорне море і річку Кубань. Саме на Кубані він провів багато часу на вивчанні та збиранні матеріалів до історії кубанського козацтва.

З традиціями козацтва пов'язується зацікавлення С. Петлюри військовими справами, хоча своїм походженням із козацького роду він ніколи не чванився. Журналіст із професії, соціал-демократ із партійної приналежності, С. Петлюра — майже єдиний з усіх керівників української визвольної революції 1917-19 років! — розумів важливість власної збройної сили у державному будівництві. В цьому він розходився з усіма українськими культурниками аполітичного напрямку в минулому столітті та з своїми партійними однодумцями. Вони були доктринери, що вірили в гасла добросусідських національних стосунків на базі соціальної програми; Петлюра знав, що суверенна держава з демократичним ладом на території України може постати і встоятися тільки при підтримці власної збройної сили.

II

Ось чому саме С. Петлюру бачимо на посту секретаря військових справ Української Центральної Ради. А коли довелося обороняти перший уряд самостійної УНРеспубліки перед наступом советоросіян і більшовицьких повстанців у Києві, тоді ці оборонні бої переможно провели головно вояки Галицько-Буковинського Куреня та відділ Гайдамаків, створений саме Петлюрою. І цей відділ С. Петлюри здобув від советоросіян захопленний ними Арсенал у Києві.

Коли Симон Петлюра станув на чолі другої УНРеспубліки 1919 року, тоді він виступив із соціал-демократичної партії, бо партійна пов'язаність зв'язувала йому руки в правлінні державою і командуванням армією. Мабуть саме тоді Петлюра оформив у своїй думці гасло: нація понад класи, держава понад партії. В цьому він мав підтримку полк. Є. Коновальця, полк. А. Мельника і інших керівників Корпусу Січових Стрілців, мабуть найбільш надійної частини, що завжди стояла на сторожі української державности та уряду. Прямуючи до перетворення різних формацій у єдину збройну силу української держави, С. Петлюра домігся від уряду Зах-української області УНР згоди вербувати добровільців у Галичині для служби в Дійовій Армії УНР. Таким чином він намагався зміцнити національну спаяність своєї армії людьми націо-

нально-свідомішими від пересічних новобранців. (Цікаво, що братанич-племінник ген. М. Тарнавського, начального вождя УГА, Євген Тарнавський, служив старшиною в дійовій Армії С. Петлюри, як один з таких добровільців.)

Розуміння органічного росту нації проявилось в Петлюри зокрема його політикою супроти Церкви в Україні. Саме за його правління почала вже оформлюватися Українська Автокефальна Православна Церква. С. Петлюра вважав, що християнська Церква в Україні повинна не тільки українізуватися, але й становити окрему церковну структуру — під видом патріархату.

В листі до проф. І. Огієнка (опісля митрополита УГПЦ Іларіона в Канаді) Петлюра писав: українські ієрархи, священики і вірні повинні „*ніти далі і надати такі форми самостійництву нашої Церкви, які б відповідали державним інтересам української нації...*“ Врешті він ставить тезу: „*Я думаю, що українська автокефальна церква головою своїм повинна мати власного патріарха... В майбутніх конфліктах нашої держави з Московою внутрішньо міцна, ієрархічно дисциплінована Українська Церква може відіграти велике позитивне завдання в вислідах такої боротьби*“.

III

На третьому етапі своєї діяльності, як голова держави і правління в екзилі, С. Петлюра був не тільки прапроносом української державности. Він — своїм живим і друкованим словом, а зокрема листами до керівничих діячів, допоміг оберегти українську самостійницьку визвольну думку від занепаду в роки після програної війни проти Росії та інших наїзників. Це були роки посиленої підступної пропаганди советської Москви і советизованого Харкова.

„Більшовики хочуть зробити з України до певної міри „Ельдорадо“, допускаючи сьогодні (1923 р.) не лише українські школи, гімназії та вищі школи, навіть переводячи формальну українізацію діловодства в адміністративних установах. Звичайно, все це переводиться з тенденцією в національні форми втиснути комуністичний зміст і спасти своє становище, обдуривши волиняків і галичан...“ Ось як остерігав своїх сучасників С. Петлюра 1923 року. А це значить, як бачимо сьогодні, що він розумів політику советоросіян краще, ніж М. Грушевський, що приблизно в тому часі повернувся в Україну буквально по свою смерть з рук російських лікарів, під наглядом ГПУ.

Щоб оберегти українську державницьку думку від московської пропаганди і розкладу, Петлюра заснував у Парижі журнал „Тризуб“. Мета журналу, як сам він писав була: „стояти на засадах УНР, розгорнути конструктивну програму державного будівництва і перепроводити певну систематичну працю в напрямку, створення української державної ідеології“.

Це вимагало переоцінки характеру і ролі україн-

українських партій під час визвольної війни. Про свої спостереження в цій справі Симон Петлюра писав до ген. Удовиченка ясно:

„Я бачив, що українські партії мають силу революційну, деякі розкладову, а творчої організаційної (сили) не мають. Я бачив, що вони не усвідомили собі головного: чи Україна, як самостійна держава, повинна в своїй закордонній політиці спиратися на Європу, чи на Москву-Азію? Виявилось, що азієцька спадщина в нас — занадто ще сильна: соціалісти-революціонери і соціалісти (Винниченко) перевагу дали Москві...”

Чим скорше у народі нашого скристалізується почуття незалежності од Москви, тим скорше ми матимемо самостійну Україну“, — писав С. Петлюра.

Протягом п'ятих повоєнних років, С. Петлюра утримував зв'язок зі своїм полковником — Євгеном Коновальцем, що теж не склав зброї та намагався створити визвольний організований рух саме на таких позиціях, які оформив С. Петлюра. У Львові полк. Коновалець допоміг відновити журнал ЛНВісник і домогся того, щоб той журнал редагував Дмитро Донцов і то з позиції цілковитої незалежності України від усякої Росії — незалежності інтелектуальної, духовної, культурної і політичної. Водночас Коновалець із суто військової організації виводить ширше об'єднання політичного характеру: Організацію Українських Націоналістів, в якій злилися активісти старшого покоління і студентської молоді саме на ґрунті принципу „нація понад класи, держава — понад партії“. Моральний вплив С. Петлюри на хід цих подій ледве чи можна перецінити. І Москва, вирішивши вбити Петлюру підступно, добре знала, що вона пробує вбити не тільки символ, але й також дійовий чинник української державності у вільному світі.

Загинувши від московської кулі 25 травня 1926 року в Парижі, Симон Петлюра тільки підтвердив правильність своїх слів, що „шлях до звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю. Нашою так само. Кров'ю чужою і своєю. Ворожою і рідною...”

Молодше покоління українських патріотів відчувало і зрозуміло цю самопожертву голови української самостійної держави. Всупереч усім міжпартійним суперечкам і полемікам 1920-их років, коли не раз грубо плямовано ім'я С. Петлюри, українські націоналісти прийняли його особу, його спосіб мислення і державницький підхід у свій світогляд негайно після його трагічної загибелі. Вони бо пересвідчилися, що перед собою вони мали зразок непожитного борця-державника: він „ніколи не відмовлявся від поставленої мети, ніколи не зраджував ідеї незалежності України і своєю рішучою позицією умів вселяти духа й віру в тих, що готові були схилити голову“ перед наїзниками. (В. Прокопович, „Україна на переломі“.)

Таким його знали і бачили керівні члени українського визвольного націоналізму як полк. С. Коновалець, і полк. А. Мельник, а далі ген. Т. Чупринка

і С. Бандера, що самі віддали своє життя в боротьбі за ті самі ідеали, за українську державність у всій її тягlostі протягом понад півтори тисячі років. Та не лише керівні діячі; також пересічні члени ОУН, які 1941 року прорвалися на центральні і східні землі України, негайно спостерегли вражаюче явище: ім'я С. Петлюри було відоме і жило в народі, хоч і який придушений був наш народ московським ярмом. Ніхто там не знав і не дбав про українських харківських комуністів, які допомагали москалеві з матері-України „полатану сорочку знімати“, але Симона Петлюру згадували і на правобережжі, і на лівобережжі, в Чернігові і на Криму. Його ім'я було живе в народній пам'яті і воно оживляло нових борців, що включилися зокрема в лави нової української збройної сили — Української Повстанської Армії.

IV

Врахувавши все досі сказане, і то в дуже скороченій формі, я смію зробити висновок: Симон Петлюра був не тільки законним керівником самостійної соборної суверенної, ні від кого незалежної, української держави, але й також головним співтворцем українського визвольного націоналізму.

Як відомо, є два роди націоналізму. Перший — це великодержавний націоналізм панівної нації з імперіально-агресорським шовіністичним обличчям. Найяскравіші зразки того великодержавного націоналізму проявилися у гітлерівській Німеччині, та у советський Росії. Другий націоналізм має визвольний характер — це націоналізм поневоленої, але нескореної нації, що проявляється спонтанними та організованими формами боротьби за відновлення своєї суверенної держави.

Один із найгуманніших і найсправедливіших визвольних націоналізмів був і є український визвольний націоналізм. В основу його концепції покладено ідеї Т. Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки та істориків, які своїми працями об'єднали позірно відокремлені епохи української державності в одне органічне ціле — з усіма його структурами і змінами. Симон Петлюра в роки поневолення, в роки державності і в роки еміграції дав свій великий внесок у розвиток і завершення тієї концепції українського визвольного націоналізму з державницьким спрямуванням.

Щорічні зібрання на його пошану повинні бути пригадкою про його пересторогу: зберегти окремішність українського мислення в культурній, духовній та соціально-політичній ділянках незалежно від росіян: не піддатися советоросійській пропаганді якоїсь „співпраці з росіянами“: і покладатися на власні сили збройно-політичного характеру. Ідеї Симона Петлюри сьогодні для нас такі ж актуальні, як актуальні вони були понад шістьдесят років тому в Україні та в еміграції.

ІВАН ФРАНКО — ВІД ДНЯ ЙОГО СМЕРТИ

ІВАН ФРАНКО

СТРОФИ

**

28

Не пора, не пора, не пора
Москалеві, ляхові служить!
Довершилась Україні кривда стара, —
Нам пора на Україні жити.

Не пора, не пора, не пора, не пора
За неvigласків лити свою кров,
І любити, царя, що народ обдира, —
Для України наша любов.

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Хай пропаде незгоди проклята мара!
Під України єднаймося прапор!

Бо пора се великая есть:
У завзятій тяжкій боротьбі
Ми поляжем, щоб волю, і щастя, і честь,
Рідний краю, здобути тобі.

**

Земле, моя всеплодющая мати,
Сили, що в твоїй живе глибині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені!

Дай теплоти, що розширює груди,
Чистить чуття і відновлює кров,
Що до людей безграничну будить
Чисту любов!

Дай і огню, щоб ним слово налити,
Душі страсть громовую дай власть,
Правді служити, неправду палити
Вічну дай страсть!

Силу рукам дай, щоб пута ламати,
Ясність думкам — в серце кривди влучать,
Дай працювати, працювати, працювати,
В праці сконатъ.

Хто зі всіма добрий хоче бути,
Той швидко втратить добрий путь.

Не може при добрі той жити,
Хто хоче злу й добру служити.

Бо хтівши догодить обом.
Він швидко стане зла рабом.

**

Ой ти, дівчино, з горіха зерня,
Чом твоє середенько — колюче терня?

Чом твої устенька — тиха молитва,
А твоє слово острє, як бритва?

Чом твої очі сяють тим чаром,
Що то запалює серце пожаром?

Ох, тії очі темніші ночі,
Хто в них задивиться й сонця не хоче?

І чом твій усміх — для мене скрута,
Серце бентежить, як буря люта!

Ой ти, дівчино, ясная зоре!
Ти мої радощі, ти мое горе?

Тебе видаючи, любити мушу,
Тебе кохаючи загублю душу.

**

Як почувеш вночі край свого вікна,
Що щось плаче і хлипає важко,
Не тривожся зовсім, не збавляй собі сна,
Не дивися в той бік, моя пташко.

Се не та сирота, що без мами блука,
Не голодний жебрак, моя зірко;
Се розпука моя, невтишимна тоска,
Се любов моя плаче так гірко.

1880

Анна ФРАНКО-КЛЮЧКО

ІВАН ФРАНКО І ЙОГО РОДИНА

Спомини
(уришок)

...вечори мали свою насолоду й таємний чар, особливо перед тим, як мама клала нас спати. Ми звичайно обідали тата, а мені й братові Петрові, як найменшим, припадало на долю злісти татові на коліна, і тоді тато оповідав нам байки і казки...

Тато оповідав казки дуже цікаво, якраз тоді компонував для нас свої — „Коли ще звірі говорили“, що їх ми так дуже любили й бажали все наново слухати...

Тато не тільки любив оповідати нам про звірят і представляти нам як живих думаючих істот, що живуть між собою майже людським життям, але й сам ставився до всіх звірят з надзвичайною любов'ю і ніжністю...

Цю любов до звірят передав тато і нам. Під впливом татових оповідань звірята були для нас істотами рівними нам, нашими приятелями, товаришами наших ігр, повірниками в наших радощах і горі.

Але не тільки любов і гарне відношення до звірят прищепив тато в наші дитячі серця. Ми також дістали від нього і першу науку з природознавства.

Проживаючи, здебільша, в місті, тато використовував кожную вільну хвилину, а, як пощастило, то і днину, на те, щоб повести нас поза місто. Звичайно ми йшли цілою родиною, набравши їжі, до близьких лісків, або до більш віддаленого „Вулецького лісу“. Зараз же за містом нам було дозволено скинути черевики, і ми бігли босоніж стежками, поміж полями, підскакуючи наввипередки, потім стомлені сідали край дороги, чекаючи батьків...

По дорозі траплялось нам багато чого цікавого. Тато вчив нас розрізняти роди збіжжя, трав і квітів, учив нас, як відрізняти корисні рослини від шкідливих. Кожне дерево чи кущ діставали свої назви через свої прикмети.

А як приходили ми до лісу, нашій цікавості і розпитуванню не було кінця. І на все давав нам тато пояснення, про все знав щось цікаве розповісти. Ми вчилися розрізняти пташок за їх виглядом і співом; тато приносив нам чи жабку, чи ящірку, чи вужа, чи веретільника; це все ми хотіли докладно роздивитися, хоч і з великим страхом, узяти в руки, піддержати так як тато. Замкнувши очі, ми запевняли, що не боїмося. Тато сміявся і радів нашим зацікавленням та захопленням.

Не раз на такій прогулянці ми проводили цілий день і тільки увечорі, з заходом сонця, поверталися додому стомлені, голодні, але щасливі.

Анна Франко-Ключко — донька Івана Франка.

Лука ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО

(Уришок)

Батько Івана Франка Яків був працюютою людиною. І цієї роботящості навчився від батька його син Іван, який ціле своє життя вірив, що людина і весь наш народ зможуть здобути собі краще майбутнє тільки послідовною працею. До сільської школи ходив Іван у сусідньому селі Ясениці Сільній, де мешкав у свого дядька, Павла Кулчицького, материного брата. Вже в Ясениці Іван навчився читати і писати українською, польською і німецькою мовами та рахувати й прислужувати при Службі Божій. Від 1864 до 1867 року вчився Іван Франко в т. зв. „нормальний“ школі о.о. Василіян у Дрогобичі. Тут сільський хлопчина був посміховищем цілої школи. Учні сміялися з нього, бо він ходив у сільській одежі і був несміливим у порівнянні з міськими хлопцями. Та вже при кінці першого навчального року учні цієї школи почали шанувати Івана Франка, бо він здобув перше місце в класі. Того ж року помер його батько. Ним побатьківському заопікувався вітчим. Своєю працею і здібностями Іван Франко добився того, що всю народню школу і гімназію пройшов як перший, другий або третій учень.

Олекса ГАЙ-ГОЛОВКО

ВУЛИЦЯ ФРАНКА

Люблю я вулиці замріяного Львова,
де кожний камінець — невимовлене слово
страждань, наруги і тяжких подій...
Але найбільш буваю на одній —
на вулиці над Стрийським парком,
що, мов дівча, біжить кудись.
Над нею клени розплелись
і плинуть хмарок золоті байдарки,
як в синім морі. Ще недавно тут
ходив пророк сподіваної волі
і в'язанок піснених жмут,
немов мечі на браннім полі,
лишив знедоленим. Взяли,
і, як вогонь спалнув в народі.
Мечі священні піднесли
і заспівали гимн свободі.

Про дитячі роки Івана Франка та про його навчання в школі знаходимо багато згадок в його оповіданнях „Малий Мирон“, „Грицева шкільна наука“, „Олівець“, „Schön Schriebeun“ „Отець гуморист“, „Борис Граб“ „Гірчичне зерно“. В оповіданні „Малий Мирон“ автор змальовує сільського хлопчика, який не міг бути таким, як „усі люди“, бо глибоко бачив усе те, що діялося навколо нього, і хотів знати причини всіх тих явищ. В оповіданнях „Сільський гуморист“ та „Schön Schriebeun“ автор показав, як деякі вчителі знущалися над сільськими учнями. В оповіданні „Борис Граб“ змалював Іван Франко учня гімназії, який не дбав про свій зовнішній вигляд, але зате був першим учнем у класі. Борис Граб нагадує самого Івана Франка, який, як про це згадував Франко у своїй автобіографії. Він читав ті самі літературні твори, що й герой його оповідання — Борис. А читав Франко багато, ще в сільській гімназії прочитав він найважливіші твори світової літератури, а з української — твори Т. Шевченка, П. Куліша, О. Стороженка, Марка Вовчка, Панаса Мирного та Степана Руданського. Коли Іван Франко був учнем 6-ої класи, померла його мати, і він став круглим сиротою. 1874 року Франко скінчив 7-му гімназійну класу і вперше пішов подивитися поза Дрогобицький повіт. Він відбув довгу прогулянку по Підкарпатті та Карпатах, побачив Стрий, Синевідсько, Побук, Бубнище, Тисів, Мізунь, Велдіж і Лолин, а пізніше пішов у західньому напрямку, до Волосинки за Туркою. В 1875 році Іван Франко здав матуру і переїхав до Львова, де поступив в університет. Тут почав свою громадську та політичну працю. Іван Франко бачив важке положення українського народу і вирішив присвятити всі свої сили боротьбі за покращення його долі. Іван Франко боровся за кращу долю свого народу на політичній арені, як журналіст і письменник.

ПРОПАМ'ЯТНИЙ ФОНД ІМЕНІ ПЕТРА І ОЛЬГИ НЕЛІПІВ

Брати Неліпи — Василь і Григорій — заснували фонд при „Молодій Україні“, у пам'ять своїх батьків, світлої пам'яті Петра й Ольги Неліпів, які відійшли у вічність 1985 року. Цей фонд має бути непорушним, а відсотки з нього будуть призначатися на винагороди українській молоді, за визначну діяльність у різних галузях українського життя.

Редакційна колегія журналу матиме за свій обов'язок винагороджувати одумівок і одумівців за успіхи у навчанні, в гуртках самодіяльності, за визначну організаційну працю та за успіхи у спорті — на рекомендацію філій ОДУМ-у.

Фонд нараховує \$5,100.00. Склали:

Сини — Василь і Григорій Неліпи з родинами	\$5,000.00
Юрій і Олена Лисик	
у пам'ять своїх батьків	\$100.00

ТЕЛЕГРАМА СКВУ ДО ООН

З приводу ядерної катастрофи в Чорнобилі — Світовий Конгрес Вільних Українців вислав телеграму до Генерального Секретаря Організації Об'єднаних Націй Хав'єра Переса де Квеяра такого змісту: „Українці по всьому світі боляче переживають ядерну трагедію в Чорнобилі, в Україні.

Радянський уряд повинен дати повний звіт про ту ядерну катастрофу, яка матиме глобальні наслідки для всього людства. З уваги на теперішню відсутність будь-якої комунікації між українцями на Заході та їхніми рідними в Україні, ми просимо ООН допомогти нав'язати контакт між ними для того, щоб встановити, яку допомогу треба дати потерпілим в Україні. Українці, які проживають на Заході готові допомогти жертвам ядерної катастрофи в Україні, а особливо дітям, як медикаментами, так і харчами.

Якщо евакуація необхідна — Світовий Конгрес Вільних Українців готовий допомогти жертвам ядерної катастрофи в Україні знайти притулок і медичну допомогу у країнах Заходу.

З належною пошаною, за Світовий Конгрес
Вільних Українців

Генеральний Секретар Мирон Барабаш.“

У пресовому повідомленні СКВУ сказано: Особливість ядерної трагедії в Україні полягає в тому, що Україна поневолена Москвою. Дотепер радянський режим тримає в таємниці розміри ядерної катастрофи в Чорнобилі, та затаює ту небезпеку, перед якою опинилися сусідні з Радянським Союзом держави, і водночас відмовляється від допомоги західних урядів. Так само Москва діяла і під час Великого Голоду в Україні 1932-го і 33-го років. Радянський уряд дотепер не взяв на себе відповідальності за той навмисно створений голод.

Існування української нації тепер знову опинило загрожене. Лише демократичний уряд незалежної України зможе дати всесторонню допомогу своєму населенню.

Світовий Конгрес Вільних Українців висловлює глибокі співчуття українському народові з приводу трагедії в Чорнобилі. СКВУ пропонує, щоб західним державам було вільно давати допомогу потерпілим в Україні. Світовий Конгрес Вільних Українців висловив надію, що радянський уряд дозволить Президії СКВУ послати своїх спостерігачів в Україну, щоб вони на місці могли ознайомитися із ситуацією, яка витворилася в наслідку ядерної катастрофи в Чорнобилі.

Цей пресовий комунікат СКВУ вислав до канадських засобів масової інформації, англійською мовою. Крім того СКВУ вислав звернення до українців у Вільному Світі.

„РОЗМОВИ В ДОРОЗІ ДО СЕБЕ

Під таким заголовком у видавництві „Сучасність“ 1985 року вийшла книжка спогадів Івана Кошелівця, (фрагменти спогадів та інше). У книзі автор чесно розповідає про свій життєвий шлях і не ховається з тим, що він був у комсомолі і в партії, бо шлях до вищої освіти у поневоленій Україні лежав (і тепер лежить), тільки через ті дві організації. А тому, що з нього був кепський партійний служака, Івана Кошелівця позбавили партійної преналежності 1933 року.

Книжка „Розмови в дорозі до себе“ — це багатющий довідник про Україну 20-тих і 30-тих років, та про українську еміграцію, починаючи від сорокових років і по наші дні. Іван Кошелівець обдарований талантом надзвичайно цікаво розповідати. А тем у нього багато. Автор захоплений західною Європою, а особливо Францією, якій присвячує багато місця у своїх спогадах, і те захоплення французькими: містами, літературою, театром, музикою, образотворчим мистецтвом та історією — він передає і читачеві. Книжка „Розмови в дорозі до себе“ робить сильне враження на читача і заставляє його думати... Кидається у вічі обізнаність автора в галузях літератури і мистецтва, як в Україні, так і на еміграції та у Вільному Світі. Ми без вагань рекомендуємо усім нашим читачам спогади Івана Кошелівця, як важливий документ 20-го століття. Дуже бажано, щоб ці спогади також вийшли англійською мовою, з уваги на те, що українська молодь у Північній Америці при виборі книжок для читання дає перевагу англійським виданням.

Нижче подаємо уривок із книжки „Розмови в дорозі до себе“, в якому автор розповідає про Володимира Кубійовича, та про співпрацю між автором спогадів та ініціатором Енциклопедії Українознавства. Ми вибрали цей уривок, щоб дати нашим читачам можливість відчувати стиль та широчінь зацікавлень Івана Кошелівця, а також ушанувати пам'ять про аристократа і популяризатора української правди Володимира Кубійовича, який відійшов у вічність 1 листопада 1985 р. (Редакція)

Володимир Кубійович. Уперше я його зустрів (власне — побачив) улітку 1947 року в міттенвальдському таборі переміщених осіб. Я щойно переїхав туди з Австрії, а Кубійович жив у Мюнхені і що кінець тижня наїжджав до Міттенвальду відвідати свою подругу, яка пізніше стала йому дружиною, тепер уже покійну Дарію Сіак.

Мені ще з часів перебування в Галичині добре запам'яталася характерна, рано вилисіла голова Кубійовича, коли, звичаєм того часу, фото його, керівника (чи провідника, як тоді звичайно говорили) УЦК, часто з'являлося в місцевій пресі; тому я його відразу впізнав, як він пробігав таборовою променадою.

Ті, що знають Кубійовича, розуміють, чому я скористався терміном — пробігав, бо Кубійович не ходив, а бігав, пружно, як молодий лошак. Через це його жартома називали лемком, мовляв, так він навчився бігати гірськими пляями Лемківщини. Насправді з походження він лемком не був: його батько походив з Городенщини на Підкарпатті, і тільки обставини життя дрібного службовця змусили його жити на Західній Галичині. Мати ж Кубійовича була польського роду, і виростав він у польському оточенні, навіть за дитячого віку не вмів говорити по-українському, але, охрищений по батькові в греко-католицькій церкві, усвідомив себе малим «русином», а згодом і твердим українцем. З тієї причини по закінченні Краківського університету і здобувши фах географа, він у науковій праці взяв явно український ухил, за що ухвалою міністра освіти Речі Посполитої й був 1939 року позбавлений права на професуру в Краківському університеті. Але це сталося вже перед самим початком другої світової війни.

Мені важко тепер пригадати, скільки убігло часу відтоді, як я побачив його на таборовій променаді, до нашого знайомства. Припускаю, небагато, бо Кубійович був заклопотаний тоді відновленням Наукового Товариства ім. Т. Шевченка і ще одночасно іншими справами, про які мова далі. Власне до цих справ він ловив людей, полював і мене.

Я вже мав кількаразово нагоди писати про Кубійовича і тепер, дещо повторюючися, почасті скористаюся тими писаннями у вільному переказі.

Не можу вдаватися в докладну характеристику Кубійовича-географа. Зрештою, якби й хотів, то не міг би, бо не належить це до моєї компетенції. Скажу лише, що він почав друкувати наукові праці, ще будучи студентом Краківського університету, і в скороченому реєстрі його публікацій, що появилися до Другої світової війни, тобто доки він міг нормально працювати, занотовано близько шістдесятих позицій українською, польською й іншими слов'янськими та західними мовами. Серед них особливо вирізняються дві великі синтетичні праці, укладені з участю інших фахівців: «Атлас України й сумежних країв» (1937) та «Географія України й сумежних країв» (1938), які невдовзі набули такої популярності, що в освічених галицьких родинках стало ознакою доброго тону мати їх на книжкових полицях.

Не переставав по війні Кубійович працювати й далі за своїм фахом, але самі обставини життя поставили його коло іншого діла. Лише коли іноді доводиться мені бачити, як він чаклує з числами, в яких відображуються рухи й зміни населення, я уявляю собі, який з нього мастак-демограф. Тож тут і скажу про нього як географа тільки таке, що вільно сказати, не будучи самому географом.

Мудрий Григорій Сковорода казав колись, що справжня людина знаходить себе в «сродному» ділі, а як ні то вона буде порожня, як виїдений хробаком горіх — «свищ». І наш сучасник Олександр Довженко, теж спостережливий знавець людської натури, казав щось подібне: кожен якийсь вроджений талант, аби лише знайшов йому застосу-

вання. Є в його «Зачарованій Десні» розповідь про дядька Самійла — косаря виняткового таланту, якщо цей термін прикладати до такої скромної професії. «Орудював він косою, — каже Довженко, — як добрий маляр пензлем чи ложкою, легко і вправно. Коли б його пустити з косою просто, він обкосив би всю земну кулю, аби тільки була добра трава та хліб і каша».

Щось подібне можна б сказати про Кубійовича. Починаючи наукову працю ще студентом, він брав собі наплечник, обходив облюбований терен у Карпатах, досліджуючи його, і в результаті укладалася наукова праця. Отож, якби були належні умови та дати йому до наплечника мінімально те, що для Довженкового дядька хліб і каша (йому й не треба багато, він майже аскет), то обійшов би він усю земну кулю, сам-один створивши українську, географічну науку, і мали б ми давно багатотомову географію України.

Але на його батьківщині в подібні сучасної УРСР уже шістдесят з чимось років панує несвітський режим, який не плекає добрих робітників науки, а вбиває їх, як убив Кубійовичевого попередника в ділянці географії — Степана Рудницького, а Кубійовичеві довелося жити й працювати на еміграції, та й зректися своєї географії, щоб заходитися коло іншого діла.

Щоб з'ясувати, як це сталося, треба повернутися в уяві до 1945 року. Кінець війни. Тоді ще, не зорієнтовані в ситуації американці й англійці з легким серцем у своїй наївності охоче віддавали більшовикам так званих переміщених осіб. І за тих обставин вигуки А. Вишинського на форумі ООН, який вимагав, щоб віддали їм на розтерзанні Кубійовича, мали далеко не реторичне значення. А одного разу, вже 1946 року, американці заарештували його й протримали в ув'язненні шість тижнів, обвинувачуючи в колаборації з німцями. Тільки завдяки впливовим друзям, які переконали американців що Кубійович очолював не політичну, а допомогову організацію, пощастило йому уникнути лиха.

Коли небезпека трохи уляглася і ми відчули себе на свободі, почалося активне громадське життя, переважно в таборах і в таких центрах, як Мюнхен. У тій непевній ситуації тягнуло людей на самовизначення: здавалося, надійшов час на тому історичному зламі переосмислити свою історію, і хотілося заглянути в своє невідоме майбутнє. Робилося це з надзвичайною сміливістю, гідною кращого застосування, і, як звичайно за переходових часів, на короткому віддиху: у таборових дискусіях і газетних статтях. При тому кожен автор був переконаний, що остаточно розв'язує найкардинальніші питання історичного буття не тільки українського народу, а й усього людства.

Зважаючи на це, другу половину сорокових років можна б назвати добою культурного грюндерства (особливо у Мюнхені, але й по таборах): засновувалися високі школи, академії, творилися літературні й мистецькі організації. Цілком природне, що після усталізування життя багато чого з

тоді заснованого зійшло на пшик.

Кубійовича, як людину раціонального складу мислення, грюндерська лихоманка не приваблювала; а як він і заходився тоді коло відновлення Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, то робив це з точним обрахунком на підставі незаперечних аргументів: НТШ у Львові більшовики ліквідували, а більшість його членів опинилася на еміграції. Отож, були всі підстави відновити цю наукову організацію тут.

Звісно, саме це ще ніяк не рятувало відновлене НТШ від такої самої долі, яка спіткала інші наукові й не наукові установи, засновані при кінці сорокових років. І власне тут виявився талант Кубійовича-організатора, заслуга якого не так у тому, що він відновив НТШ, як в іншому: в ідеї негайно ж знайти для нього конкретне діло, при якому воно не зачев'ядило б. Цим ділом стала «Енциклопедія Українознавства»; як показала дальша практика, ділом, що виповнило другу половину життя Кубійовича по цей день.

Саме тоді, як Кубійович працював над укладанням першого тому «Енциклопедії Українознавства» статтейно-підручничкового видання, ми й зустрілися з ним. Мені було сорок, йому на сім років більше. Я почував себе тоді вже літньою людиною, а Кубійович здавався мені підстаркуватим. Тепер обидва ми думаємо зовсім інакше про наш тодішній вік. Ходили ми по навколишніх горах. Ця розвага й тепер — найбільша пристрасть Кубійовича у вільний час, якого у нього набирається якась пара тижнів на рік. Іноді й того немає.

Для мене особлива приємність тодішніх прогулянок була ще й у тому, що мій супутник завжди мав добрий тютюн (це вже по весні 1948, коли в Німеччині відбулася валютна реформа й починалася вільна торгівля без карток), якого в таборі все ще хронічно бракувало, і ми палили якийсь саморобний, що його продавали наші ж таки таборяни, міряючи склянками.

Людській пам'яті властиве зберігати з минулого тільки щось світле, хороше. Тому серед іншого з нудного таборового життя живе в мені ясний спогад про мандрівки з Кубійовичем по горах. Не будучи тоді аж у надто близьких стосунках і шануючи його як людину, дещо старшу віком, я не зловживав гостинністю Кубійовича і делікатно чекав, поки він сам запропонує присісти на відпочинок, що автоматично означало й черговий перекур. О блаженство першої затишки, хто тепер може відчути тебе, коли клопіт не дістатися цигарку, а змусити себе не так часто запалювати!

Головною темою розмов уже тоді була енциклопедія. 1949 року вийшов преший том її статтейного видання, і Кубійович, за звичкою, кожного, з ким знайомився, питав, чи може той щось робити для енциклопедії. Дістав це питання й я і був завбачливо заангажований на підготовку картотеки для словникового видання (в термінології Кубійовича — ЕУ II, на відміну від статтейної — ЕУ I), хоч до кінця статтейного видання було ще далеко. Уже

Уже тоді Кубійович ділив усіх людей на дві категорії: тих, що можуть щось робити для енциклопедії, й інших — тих, що не можуть.

Таким чином я опинився в тій першій екіпі НТШ, що в останніх днях квітня 1951 року переїжджала з Мюнхену до Сарселю, положеного за десять кілометрів далі від північної межі Парижу. Тоді я не затримався там довго, бо в ідеї ми мали жити в тому самому будинку, де й працювали, а харчувалися зі спільної кухні. Це виглядало щось на подібну продовження табору, якого я мав досить, тому за кілька місяців сплітував до Мюнхену.

Протягом кількох наступних років, траплялося мені наїжджати до Сарселю відносно рідко. Але несподівано Кубійович зазнав важкої втрати: передчасно помер його заступник у редакції енциклопедії Микола Глобенко (1957), і мені припало перебрати частину його обов'язків: редакцію мови й відділ літератури в ЕУ II. А попри це Володимир Михайлович любить навантажувати мене переробкою статей з різних інших ділянок, як він висловлюється, «неудольно» написаних невірними авторами. Відтоді я увійшов до постійного складу редакції енциклопедії та й присох до неї по цей день.

Я не хочу малювати ідеального Кубійовича: він такої образи й не заслужив, бо витримає портрет без прикрас. У людях він часто помиляється: йому властиве за кожного знайомства захоплюватися в надії, що знайшов для себе нового співробітника, але дуже часто так само швидко й розчаровуватися. З невеликими прикрасами, бо суттю своєю не наукова праця компілювати для енциклопедії статті й малі нотатки вимагає, проте, чітко визначеного стилю, яким володіє далеко не кожен, і заангажований часто виявляється або зовсім безплідним, або має претенсії, щоб його еляборати конче були надруковані, хоч вони далеко не відповідають кондиціям. У цьому питанні Кубійович вимогливий без компромісу, і тоді невдачу по першому захопленні він називає — «бортаком»: лемківський термін на означення нездари, дурня. Та коли вже йому пощастить натрапити на свого, цей новак приростає до енциклопедії назавжди, хоч це аж ніяк не означає, що з Кубійовичом працювати легко.

Я зобов'язаний це сказати, бож креслю його портрет без прикрас. Зосереджений на одному, він безоглядний до самого себе, вимагає й від інших часто неможливого, забуваючи, що ті інші мають своє життя і для них Кубійовичева енциклопедія — лише добровільне додаткове навантаження. І ми, ті, що тримаємося його протягом років, а то й десятиліть, часом зійшовши на розмову без нього, губимося в припущеннях: що нас біля нього тримає? Особиста приязнь? Безумовно, так. Але й ще щось: неможливість відмовити людині, яка має відвагу розпочати діло загальнонародного значення, майже нездійсненне в наших еміграційних умовах, але вона, ця людина, провадить його з феноме-

нальним завзяттям і послідовністю через цілі десятиліття. І от чудо: вже вимальовуються обриси кінцевої перемоги: на той час, як це пишеться, словникове видання енциклопедії (ЕУ II) дійшло до літери П, що входить уже до десятого, тобто останнього тому. Отож, кожному, хто пристає до такого діла, з більш чи менш скромним внеском, елементарне почуття відповідальності не дозволяє відскочити серед дороги.

КРЕДИТОВА СПІЛКА «СОЮЗ» — ПОВНІСТЮ ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Запрошуємо Вас познайомитись із нашими фінансовими послугами і вибрати одну з них яка буде найбільше вигідна Вам. Чекові конта, ощадничі конта, Р.Р. С.П., Р.Г.О.С.П. (на закуп першої хати), різні позики, грошові перекази, чеки для подорожуючих, і багато більше. Ваша Кредитова Спілка має великий вибір фінансових послуг щоб задоволити Вашу потребу. Розраховуйте на нас із повним довір'ям на позики із найнижчими відсотками і дорадчу обслугову. Ми є Кредитова Спілка «СОЮЗ» яка є повністю до Ваших послуг. Звертайтеся до нас за всіма Вашими фінансовими потребами.

2299 Bloor St. West

Toronto, Ontario M6S 1P1 Toronto, Ontario M5T 2S6

Tel. 763-5575

406 Bathurst St.

Tel. 363-3994

9:30 am-6:00 pm Понеділок

12 noon-5:00 pm

9:30 am-6:00 pm Вівторок

10:00 am-5:00 pm

9:30 am-6:00 pm Середа

10:00 am-5:00 pm

9:30 am-8:00 pm Четвер

10:00 am-5:00 pm

9:30 am-8:00 pm П'ятниця

10:00 am-7:00 pm

9:00 am-3:00 pm Субота

9:00 am-3:00 pm

ОГОЛОШЕННЯ

Ukraina Country Club is accepting applications for a Business Manager. Responsibilities will include — hall rentals; invoicing; attending to banquets and other associated business. Resumes to be submitted to: Mr. Nick Spivak at the address shown below.

Пошукуємо управителя оселі „Україна“, Лондон, Онт., виконувати вищезгадану працю. Знання англійської мови обов'язкове. Звертатися до голови оселі М. Співака на нижчеподану адресу.

“UKRAINA” VACATION RESORT INC.

R.R. 1 (Gore Road),
Dorchester, Ontario,
Canada N0L 1G0
Тел. (519) 455-9939

ЖЕРТВОДАВЦІ НА РАДІОПРОГРАМУ «МОЛОДА УКРАЇНА» в ТОРОНТО

(за квітень і травень 1986 р.)

Тетяна і Ярослав Романишини	\$100.00
Анна і Ярослав Кухарчуки	\$50.00
Анна і Михайло Тимофії	\$50.00
Союз Українок Канади ім кн. Ольги при катедрі св. Володимира в Торонто (гол. Діна Гетьманчук)	\$50.00
Катерина Мусій	\$50.00
Марта Савченко	\$50.00
Іван Даценко	\$30.00
Петро Черняк	\$30.00
Микола Гетьманчук	\$20.00
Віктор Б. Юхименко	\$10.00
Анна Поліщук	\$10.00

За фінансову підтримку всім щиро дякуємо.
Головна Виховна Рада Старших
Виховників ОДУМ-у в Канаді

Поправка

У попередньому числі „Молодої України“ під статтею Олени Глібович — „Торонто вшанувало пам'ять Миколи Понеділка“ мало бути написано — „Передрук з Гомону України“.

**СКІЛЬКИ Ви приклали старань, щоб
ОДУМ у Вашому місті був
активнішим?**

**Дирекція оселі ОДУМ-у „Україна“ біля міста Лондон, Онтаріо
запрошує членів оселі, членів ОДУМ-у і ТОП-у, і все українське громадянство
на ювілейне відзначення**

ДЕСЯТИЛІТТЯ ОСЕЛІ „УКРАЇНА“

в суботу 12-го липня 1986 р.

В програмі ювілею:

Субота — 10:00 год. ранку	— змагання в гольф
12:00 год.	— змагання в відбиванку
2:00 год. по обіді	— плавання
6:00 бенкет і забава	— на бенкеті виступи мистецьких одумівських одиниць

Вступ на бенкет — 15.00 дол. від особи

**В неділю, 13-го липня — відкриття одумівського таборового сезону
на оселі „Україна“**

**За інформаціями і квитками звертайтеся до членів Комітету —
в Лондоні — 652-5757 / 686-4695
в Торонто — 889-0640 / 742-3181
в Ошаві — 576-5811 / 668-8240**

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ

ЯРОСЛАВ СОКОЛИК

Машинобудівельний інженер

Студіював інженерію в Політехнічному Інституті Раерсона та в Торонтському Університеті; Від юних літ член ПЛАСТУ, в Канаді займав провідні пости в Пласті, як провідник Виховного Сектора, провідник Пластового Сеньйорату, голова Пластової Станиці в Торонті та член Крайової Пластової Старшини;

Бувший вояк Української Дивізії „Галичина“ та співосновник „Братства І-ої Української Дивізії УНА в Торонті“;

Бувший змагун спортивного товариства „Україна“, в Торонті;

Перший український змагун, що репрезентував Онтаріо у змаганнях копаного м'яча проти Квебеку;

Член „Товариства Українських Інженерів“, доволітній Голова Торонтського Відділу, та Голова Головної Управи Канади;

Редагував канадське число журналу „Вісті Українських Інженерів“;

Голова Комітету та видавець повісті „ВОЩАДЬ“ письменника Федора Одрача;

Автор багатьох доповідей та статей в нашій пресі;

Заступник голови Провінційної Ради Онтаріо Комітету Українців Канади;

Голова Комітету Українців Канади, відділ Торонто;

Основоположник та член Комітету Захисту Громадянських Прав при Комітеті Українців Канади;

Заступник голови Дирекції Катедри Українських Студій при Торонтському Університеті та член Дирекції Факультету Української Історії в Йорк Університеті в Торонті;

Голова Комісії Преси та Інформації при СКВУ;

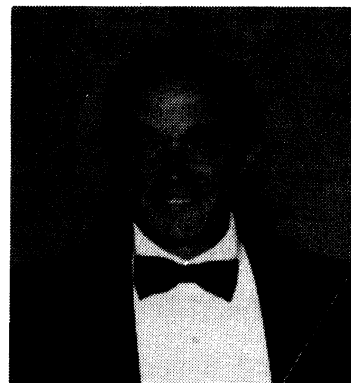
Активний в наукових та професійних інституціях Канади, член Асоціації Професійних Інженерів Онтаріо, Манітоби, Квебеку, Нової Шотії та Нью Брансвіку, любить музику, городництво, грає в теніс та в гольф. Основоположник та член Комітету Захисту Громадянських Прав при Комітеті Українців Канади. Бувший голова Асоціації Професійних Інженерів Онтаріо, відділ Даферін;

Голова Дорадчого Комітету Технічного Каледжу „Сентенніел Каледж“ в Торонті;

Голова Дорадчого Комітету в Джордж Бравн Каледжі в Торонті;

Працює в компанії виробу тяжких машин, де займає пост головного інженера.

Біографічні дані інженера Ярослава Соколика говорять самі за себе: Голова Торонтського Відділу Комітету Українців Канади є надзвичайно працьовитий і невтомний діяч, а крім того він жертвенний, товариський, у своїх політичних поглядах —

соборник, а як Голова КУК — кожному доступний. Ми щиро закликаємо українську молодь, та й дорослих, наслідувати інженера Соколика, брати з нього приклад у повсякденному житті. Ми віримо, що при бажанні кожна українська людина доброї волі може принести користь українській справі, наприклад, своєю допомогою у боротьбі проти знеславлення доброго українського імені, своєю жертвенністю на українські організації, пресу та установи, своєю активною участю в українському суспільно-громадському житті, а компетентніші з поміж нас — своєю участю у вихованні української молоді і юнацтва.

**

Нижче подаємо декілька новинок із бюлетеню Торонтського Відділу КУК за січень 1986 року:

„Український День“ нашого Відділу відбувся в неділю 8-ого вересня 1985 року на оселі „Київ“. День був присвячений українській молоді та проходив під кличем „В обороні доброго імені українців“. Після молебня та мистецької частини привіт від прем'єра Канади дост. Б. Малруні зложив посол А. Вітер. Кралею КУК-Торонто вибрано панну Христю Свідрик, а княжними: панну Ріму Яців і панну Світлану Ліщину. Кульмінаційною точкою „Українського Дня“ був виступ молоді студентки з Вінніпегу Богданни Дутки, яка, як відомо, виступила перед Комісією Дешейн в обороні доброго імені українців.

Як тільки прийшла сумна вістка про передчасну смерть поета Василя Стуса в советській тюрмі, наш Відділ зорганізував 22-ого вересня жалібну панахиду, яку відправив Блаженніший Митрополит Василій в асисті духовенства в Катедрі св. Володимира в Торонті. По панахиді у вщерть наповнений залі катедри, відбулися жалібні сходи, де про творчість і діяльність поета доповідали: др. Валентин Мороз, мгр. О. Павлів з Монтреалу, та мгр. А. Стебельська. Твори Стуса читала Надя Коваль-

чук. Вступне слово сказав інж. Я. Соколик, а програмою проводив Олександр Харченко.

Від появи попереднього числа „Бюлетеню“ відбулося ряд імпрез, в яких брав участь Голова нашого Відділу. Для інформації подаємо не повний список: Святкування Східної Епархії УКЦ на Виставовій Площі, Річний Бенкет Українського Культурного Центру, 83 Крісті вулиця, підписання петиції в парламенті Онтаріо в оборону усіх дисидентів у Радянському Союзі, Здвиг з нагоди відродження Української Автокефальної Православної Церкви 1921, на Оселі Київ, Бенкет з нагоди З'їзду УНО і Братніх Організацій, відмічення 75-ліття Українського Братського Союзу в Торонті, відмічення 35-ти ліття „Жіночого Світу“, Світовий З'їзд Українських Політичних В'язнів, доповідь на Академії 1-ого листопада, відкриття виставки мистця В. Беднарського та Я. Гніздовського в Торонті, участь у пленарній сесії СКВУ, відзначення сот. Б. Панчука, сходина з представниками „Борд оф Едукейшен“ у справі української шкільної проблеми, наради голів КУК Провінції Онтаріо, З'їзд членів Комісії Захисту Громадянських Прав КУК, праця в Комітеті „Кенедієнс фор Джастис“ і КЗГП в Торонті, зустріч з міністром Т. Рупрехтом і мін. Л. Мунро, виступ на бенкеті в честь посла Патріка Боєра, зустріч з міністром Федерального Уряду Джаном Кросбі в справі Комісії Дешейна, зустріч з міністром О. Єлінеком та послом А. Нікольсон, зустріч з прем'єр-міністром уряду Польщі в Екзилі та з головами інших етнічних груп, участь у бенкеті в честь Губернатора Онтаріо Лінкольна Александра.

Ярослав КІТ

ЦІКАВЕ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ (РІК 1066)

1066 рік — жовтень (14-го), бій на полі Гейстінг, південна Англія: тут нормандський (Франція) герцог Вільгельм Завойовник побив короля Англії Гарольда І, завоював країну і на Різдво 1066 р. коронував себе королем в лондонській катедрі. Від того часу починається новітня історія Англії і сучасний її королівський рід. Але могло статися інакше. Ось гляньмо на вже порохом покриті старі сторінки історії України, і прочитаємо те, на що учителі нам не звернули уваги.

1066 рік — 25 вересня, бій біля Стемфорд Брідж, північна Англія: тут згинув Гарольд ІІІ (Суворий) від 1015 до 1066 року король Норвегії, 1046-1066 лицар і завойовник багатьох країн і сердець, поет і чоловік Єлизавети, дочки короля Ярослава Мудрого (1019-1054).

Єлизавета вперше заізнала Гарольда в Києві десь 1028 р., ще маленькою, коли він прибув зі своєю родиною як (ізгой — вигнанець із своєї країни) тобто без влади і батьківщини. Його батько, король Олаф ІІ (святий) який панував 995-1035 р., був прогнаний Канутом, після битви під Скейн, і який як король Данії і Англії ще приєднав собі Норвегію. Вони до Києва прибули тому, що Гарольда мама Астрида і Єлизавети мама Інтегерда (Ірина) були сестрами, себто дочки шведського короля Олафа ІІІ.

Єлизавета вдруге заізнала Гарольда після 1030 року, коли він знова прибув до Києва, але вже без батька, який загинув під час битви з Канутом, який тоді вже посадив на королівський трон Норвегії свого сина Свена. В цій битві під Стікельстидом полягло також багато вояків короля Ярослава, які були на службі Олафа ІІ — який бився не тільки за свій трон, але також за поширення християнства — латинського обряду. Може через це, він в Норвегії є почитаний як святий і як опікун країни.

Молодий Гарольд якийсь час служив королю Ярославові і брав участь в походах, і вивчав військову техніку, і коли мав час, оком поглядав як підросала Єлизавета і її сестри. Біда була в цьому, що він любив лицарство більше ніж дворянське життя і тому не мав часу конкурувати із іншими ізгоями як князь Андрій з Мадярщини, князь Казимир із Польщі, чи навіть із своїм братом Магнусом, за руку якоїсь княжни. У вілчому стані в той час були крім Єлизавети, її сестри Доброніга (Марія) Анна і Анастазія та інші. Отож Гарольд і пішов служити імператорові Михайлові ІV, (1034-1041). В нього він скоро добився до вершин військового і політичного впливу, воюючи в Греції

ARMADALE MEAT PRODUCTS LTD.

НАЙКРАЩІ М'ЯСНІ ВИРОБИ
В ТОРОНТІ Й ОКОЛИЦІ
Крамниця при вул. Блур коло Джейн
Власник ІВАН ЛЕХНОВСЬКИЙ

2404 Bloor Street West
Toronto Ontario, M6S 1P9

Tel.: (416) 767-3424

Булгарії, Сицилії і т.д., аж поки імператриця Зоя проти нього не заінтригувала. Щоби тримати зв'язок з Єлизаветою, Гарольд писав до неї листи, поєми, тобто „саги“ де описував їй про себе і про свої почування до неї.

Десь в 1046 р. Гарольд одружився з Єлизаветою в Києві, хоча іще ізгой, але вже лицар і герой. Шлюб, мабуть був екуменічний бо молодий був латинського обряду, а молода — нашого східного обряду. Нажаль не маємо точних даних хто і де їх вінчав. В той час святиня короля Ярослава, Св. Софія, хоч дуже величава, але була ще в стані будови, а святиня короля Володимира, св. Успіння (так звана Десятинна) хоч була катедрою, але була мала. Гарольд, між іншим володів тодішньою українською мовою, чим не міг похвалитися король Генрик I, чоловік Анни (Ярославни).

Молоді замешкали в Норвегії де Гарольд володів разом з братом Магнусом, який за допомогою військ короля Ярослава, став королем в 1045 р., але вже 1047 р. помер і Гарольд перебрав корону!

Єлизавета породила: Марію, Ітегеру, Магнуса і Олафа. Її життя не було легке і спокійне. Гарольд любив воювати. Він, наприклад воював із Свеном II десять років, щоби стати ще королем Данії, а коли це не вдалося, то змовився з герцогом Вільмемом завоювати Англію. Напад на Англію мав бути спільний, але на двох фронтах і в той самий час, літом 1066 р., Гарольд III напав і побив війська Гарольда I, але ворожа стріла поцілила його в око, і він помер. Єлизавета зуміла організувати поворот назад і урочистий похорон своєму чоловікові, що був куди кращий від того, який її брат приготували її батькові. Після літописця то король Ярослав був похований не як могутній володар а як бідняк. Між іншим герцог Вільгельм чогось запізнівся з походом на Гарольда I і коли вже напав, то легко побив вимучене військо Гарольда під Гейстінг. Цікавим є це, що Гарольд I згинув в такий самий спосіб, як Гарольд III!

Отже, як бачимо, Єлизавета ще могла стати королевою Англії, а так вона в 1067 р. вийшла вдруге заміж за Свена II, і жила як королева Данії. В той час її сестра Анна як королева Франції жила біля свого малолітнього сина Филипа, як володарка, будучи вже вдовою друий раз. Друга сестра Анастасія, королева Мадярщини, по смерті її чоловіка, жила десь в Німеччині „ізгойкою“, бо на трон її чоловіка було багато претендентів, через сварливість її сина Соломона.

Цікавим є ще, що всі західні королі, володарі, римські папи і навіть літописці титулюють наших володарок як „Riex“ що означає в латині король, а їхніх дітей синами і дочками королів.

Отож, чому в наших читанках є ще уживано назви „князь“, а учителі на курсах українознавства це повторяють?

Іван ФИЛИПЧАК

КУЛЬЧИЦЬКИЙ — ГЕРОЙ ВІДНЯ

(уривок із оповідання)

Часом, коли ми хочемо в'ясувати нашим дітям про життя козаків на Січі, нам тяжко знайти відповідну літературу. Брак такого опису найбільше відчувається на курсах українознавства.

Нижче подаємо цікавий опис про життя козаків на Січі, автора Івана Филипчака. Оповідання продовжується описом про Січ, куди прибули два хлопці, які втекли з дому і в перше побачили Січ.

(Ярослав Kim)

Осаул запровадив їх наперед до козацьких куренів, які стояли один біля одного.

— От подивіться до наших куренів — сказав осаул і запровадив хлопців до середини. — Будовані вони на стовпках, без димарів. Дим виходить через стелю так і курить — за тим його куренем прозвали. Серед сіней куреня ставлять кабіцю, над кабіцею кладуть залізну підпору, на якій вішають залізні крючки, надівають на них казани, та так і страву варять. Самі поглядають і люльки курять, та балакають дещо про татар, та дещо про ляхів, та турків, або москалів.

— А цей більший будинок, що це такого? — запитав Юрко.

— Це будинок нашого отамана, якого що року вибирає ціле товариство. В нім мешкає отаман Сірко, що вже декілька літ отаманує у нас над усіма січами і як бачу, ще довго отаманом буде. Він же на цілий світ славний. Його знає і Москва і Польща, він на Сибірі був і знову отаманом став. А татари то його так бояться, що матері своїх дітей, його іменем лякають.¹

— Ми і в галицькій волости чули про отамана Сірка — сказав Тимочко.

— І ми у Кульчицях чули — відозвався Юрко.

А турки, як зачують, що Сірко верховодить військом, тож і боронитися не хотять, здаються відразу і віддають йому найцінніші дари, що хто має коло себе, бо знають, що Сірко чоловік благородний, дарів не прийме, і свободою обдарує. Його всі козаки люблять і бояться, і поважають. Подивіться тепер, як то кошовий отаман живе у нас.

Він завів хлопців до середини будинку, де обійшли всі кімнати, придивились на устаткування кошового, на всі дорогі килими, на срібну і золоту посуду, на величаві портрети всіх давних отаманів, почавши від Байди, кн. Вишневецького а скінчивши на Сірку. Опісля оглянули кімнати в яких отаман приймає чужосторонніх послів, вкінці пішли до скарбниці, де оглянули всі дарунки, які чужосторонні володарі присилали кошовим отаманам в дарі; так винагороджували за поміч у воєнних походах. Були там дорогоцінні гостинці від римсько-німецького імператора, від венецького до-

(продовження на стор. 21)

ДВА ПОКОЛІННЯ

Вона приходить до мене, висока і гарна італійка, — сусідка моя.

Приходить і розкажує про свої турботи, життя своє з мужем — українцем і сімнадцятилітнім сином.

— Чоловік не хотів його вчити по-українськи — каже Аделіна і щиро дивиться мені в очі приязним поглядом своїх великих очей.

— Він не мав терпіння. Раз скаже, що хлопець мусить знати, а як Пауло не знає, то він кричить на нього. Синове ім'я вона вимовляє по-італійськи, „Пауло“.

— Син плаче, сердиться, і взагалі не схотів учитись української мови. Ми його давали й до української школи коло церкви, приходила й учителька вчити його, — нічого не допомогло. Не схотів учитися, сказав, що йому тяжко, і тепер не знає української мови. Батько кричить на нього, а він, ще гірше нічого не схотів учитися.

— А ви вмієте по-українськи? — питаю я. Багато італійських жінок говорить по-українськи. Он Кармеля все розуміє і говорить добре.

Аделіна всміхнулася.

— Я трохи розумію, як чоловік щось скаже. А говорити він мене не навчив. Дома ми говоримо між собою по-англійськи.

— А Павло говорить по італійськи? — питаю я.

— О, так, він добре говорить! Я його навчила! — впевнено і трохи з гордістю каже Аделіна.

А тоді всміхається знову, болісно якимось і сумно дивиться на мене, і з щирістю розкажує те, що давно видно наболіло їй на серці.

— Батько з сином, як кіт з собакою, завжди сваряться. Мій син чемний, він все зробить, як його гарно попросити і сказати — „прошу зроби“, А батько кричить на нього: зроби те чи те. І його вбий, а він не зробить, бо він не може зносити, щоб йому хтось наказував, або щоб на нього хтось кричав. А в школі казали мені вчительки, що він справжній інтелігент, завжди чемний і слухняний. Я просила батька, — говори до нього чемно, а він кричить — „Він мій син, і я маю право наказувати. А як не послухає, то пасок візьму, — я ж батько!“ І так вони з сином завжди сперечаються, — сказала Аделіна, тяжко зітхнувши. В очах у неї аж сльози виступили. Витерла їх білою хусточкою і продовжувала далі.

— От іде батько в церкву й каже до Пауло — „одягнись гарно, краватку зав'яжи, щоб я за тебе не соромився між людьми! Пауло каже, — „хто тепер краватку носить? Я в джинсах піду!“ А батько своєї: „ну то не йди тоді взагалі!“ Пауло відповідає — „ну, то й добре, я не піду“. Що я йому зроблю, як він з батьком спільної мови не знайде? — сказавши безпомічно дивиться на мене Аделіна,

своїми гарними очима і немов шукає допомоги, поради.

— А ви поясніть батькові, що Павло вже виріс, і школу перейшов у Англії. Тут інші манери, інакше поводження поміж людьми. Тут як не скажеш „прошу“, то який би чоловік не був учений чи здібний, його вважають невихованим.

З моїм чоловіком не можна говорити, — жаліється Аделіна.

— А ви знайдіть спосіб гарно поговорити. Гарну вечерю зробіть, момент такий підходящий виберіть, щоб у доброму настрої був, — щиро по-жіночому раджу я Аделіні.

— Мій чоловік не любить того. Він сам ніколи не скаже ласкавого слова мені і не любить, щоб я лащилася до нього. О, він мене любить! — я знаю... Тільки... — Аделіна не знала, здавалось, що сказати.

Я уявила свого земляка, високого, здорового чоловіка і його відрубну гостру мову.

— Оце так має бути і все! — не раз каже він біля церкви чи в громаді і хто б що не сказав, має бути так, як він каже.

А Аделіна говорить далі,

— Як Пауло зачав працювати, то батько хотів, щоб він всі гроші віддавав йому. Сварився з ним. А Пауло не хоче. Він дасть мені на харчі, а то щось купує собі. Що він купує, то його справа. Може й розтрачає на всяку музику чи апарати, — він те любить. Нехай учиться, як з грошиками поводитись. Раз зрозуміє, тоді знатиме, на що треба, а на що не треба гроші витрачати. А батько кричить на нього — „Нащо гроші розтрачаєш?“ І вічно в них сварка. Ну, як Пауло щось хоче, то гарно заговорить до батька, і дає йому гроші, тоді вже не сваряться, — сказала Аделіна і всміхнулася.

— Ви знаєте, якби ще батько мав добре товариство. А то піде до своїх приятелів — а вони кажуть: „Ти пасок візьми, як син не слухає!“ А мого Паула силою ніколи не заставиш, аби й убив його. Він не зробить, як йому приказують щось. Ще малим таким був. — Скажи йому — „Підійми щось“. Не підійме. А попроси гарно, все зробить.

— Та ж батько мусить зрозуміти, що Пауло перейшов англійську школу! — кажу я співчутливо, їх же учать інакше, як у нас було...

— Скажіть моєму чоловікові, — жаліється Аделіна. Він каже: — „Батько мене бив, як я не слухав, і я свого сина буду бити, як не слухатиме.“

— От і набив, — кажу я сумно, — української мови не знає. І в церкву не ходить. Що ж він тим осягнув?

— О, він хотів, щоб Пауло в університет ішов. Бо інші йдуть, то й Пауло щоб ішов. А як Пауло не схотів, то він кричав, називав його дурним.

Аделіна болісно глянула в вікно, подумала, а тоді рішуче сказала.

— А я йому сказала, а нащо йому університет, нехай мій Пауло і сміття вивозить, аби щасливий був. Он покінчали університети та й без роботи сидять. А мій Пауло має добру роботу й учиться, він стеріо-апарати знає, музику любить, і свою роботу ні на яку не проміняє.

Аделіна вийняла з своєї невеличкої торбинки кольорові знімки і показувала мені свого Павла за його роботою, на вечорах для молоді, де він грав разом з своїми стеріо-апаратами. Високий блондин з карими, як у матері очима, весело й приязно дивився на мене з кольорових знімок.

— А батько тепер докоряє йому, чому він в університет не пішов, як інші. Ну, що я йому скажу? Кричить на мене — „Мовчи! Не твоє діло! Я батько і ліпше знаю, що хлопцеві треба!“ Він знає... Він нічого не знає... Я ж бачу, що Паулові треба. Пауло, як прийде додому, все мені розкаже про свою роботу. Я слухаю й слухаю його. А він так любить, як я слухаю.

Все мені розкаже й розкаже, а я слухаю, хоч і не розумію ту електроніку, а слухаю — сказала

Аделіна, щасливо всміхнувшись. А тоді споважніла і з серцем сказала.

— А батько кричить — „Нащо ти розкажуєш те мамі, вона нічого не розуміє!“ Я кажу йому, — хай розкажує, він хоче з кимсь поділитись усім, чого він навчився, хоче говорити і я слухаю... А батько кричить... Ну скажіть, що мені робити? — безпорадно вже глянули на мене карі очі і Аделіна змовкла.

Я зітхнула. Мені було прикро слухати цю красиву й розумну чужинку, що не може знайти спільної мови з моїм земляком.

— Чого ж він не читає, телевізію дивився б, там багато можна навчитися з англійського життя, може б він розумів Павла краще, — ніби питала й ніби радила я, не знаючи, що сказати Аделіні.

— Він не має часу читати, а по телевізії тільки новини дивиться — пояснила Аделіна і, так щиро поглянула на мене своїми карими великими очима, що не можна було не співчувати їй.

— Я вас розумію, — все, що сказала я Аделіні.

Може й ще хтось зрозуміє...

“UKRAINA” VACATION RESORT INC.

"УКРАЇНА" ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Board of Directors: P. O. Box 1716, Stn. "A", London, Ont., Canada N6A 5H9

Resort: R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 455-9939 (519) 453-6130

ОСЕЛЯ
ОДУМ-у

Оселя розташована на окраїні м. Лондону, Онт., Канада, в містечку Дорчестер. На оселі відбуваються Курси Виховників ОДУМ-у, Відпочинково-Виховні Табори Ю-ОДУМ-у, Спортові Табори ОДУМ-у, Кобзарські Табори ОДУМ-у, одумівські зустрічі, з'їзди, конференції, пікніки та різноманітні імпрези. Залі оселі, з модерним кухонним устаткуванням та зі смачними українськими стравами приміщують 800 осіб; включно з новопобудованою залю „Полтава“, і надаються на різні імпрези. На оселі також є модерний будинок для таборування, який приміщує 50 дітей, великий модерний басейн та інші будинки. Оселею керує Рада Директорів. Голова — М. Співак. Зацікавлених прошу писати або телефонувати на повище подану адресу. При нагоді відвідайте оселю, а ми будемо сердечно вітати Вас.

Інформує І. ДАНИЛЬЧЕНКО — заст. голови та орг. референт

Микола ВІРНИЙ

ВЕЛИКИЙ ВЧЕНИЙ

(До 115 річниці з дня народження Агатангела Юхимовича Кримського).

Про небагатьох відомих і заслужених людей можна сказати невагаючись, що все їхнє життя є науковим подвигом. А саме таким було життя визначного українського вченого Агатангела Кримського, 115-чя з дня народження якого ми відзначаємо в цьому році.

Вчений і письменник, академік Агатангел Кримський народився 15-го січня 1871 року (за н. ст.) у місті Володимир Волинський, тепер Волинської області.

Українська Радянська Енциклопедія подає дату його смерті: 25-го січня 1942 року. Чи справді цього року і в місті Кучтанай помер вчений?

Свого часу, літературознавець Юрій Адріянович Лавріненко, у одній із своїх бесід для „Радіо Свобода“ згадував про те, що коли влітку 1941 року Агатангел Кримський був у своїй рідній Звенигородці на Київщині, то вночі до його дому під'їхало авто з енкаведистами, які забрали Кримського нібито до Києва для евакуації. Після того Кримський навіки пропав.

Про те, що Він таки загинув, а не помер своєю смертю, згадується також у спогадах політв'язня Михайла Хейфеца під назвою „В український поезії тепер більшого нема...“ Спогад цей присвячено Василеві Стусові. Йдеться про те, як одного разу автор спогадів говорив з Стусом про читання творів Кримського.

Наводимо уривок розмови:

„— Ти все прочитав? — запитав Василь.

— Крім прози.

Чому?

— Ну, мого знання української мови вистачає на читання наукової літератури, поезії також можу зрозуміти, там одне-два слова незрозумілі — питаю. Але читати художню прозу — мені не під силу.

— Даремно, — засудив мене, Василь, і відразу ж коротко схарактеризував усі повісті Кримського: він знав їх добре. Тут таки розповів подробиці загибелі славетного сходознавця на етапі до Казахстану — в жодній рядянській науковій праці я не знайшов навіть про те, що Кримський був арештований і загинув у ГУЛазі.“

Відомо, що з початком війни між гітлерівською Німеччиною і сталінським СРСР всіх вчених влада мала намір евакуювати. Але дехто з Києва таки не виїхав. І деякі з тих, що залишились заплатили своїм життям. Згадати для прикладу хоч професора Дмитра Миколайовича Ревуцького, відомого музикознавця, фолклориста літературознавця. Він був жорстко замордований в Києві під кінець 1941 року. Близькі до професора Ревуцького люди не мають ніякого сумніву, що його вбили службовці НКВД.

Можна вірити, що не своєю смертю помер і великий український вчений Агатангел Кримський.

Поет, прозаїк, мовознавець, славіст, сходознавець, автор підручників, художньо-літературних творів, перекладів, статей на різні наукові теми, зокрема з історії мусульманства, історії семітських мов, досліджень з української граматики, лексикології, лексикографії, діалектології, правопису, українського літературознавства, фольклористики, етнографії тощо, тощо, тощо.

В яких наукових ділянках, не беручи до уваги очевидно точних наук, він не мав своїх праць?

Він — близький приятель Великого Каменяря, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського та багатьох інших світочів мистецтва, театру, літератури.

Саме листування з трьома згаданими вище велетнями України становить неоціненний скарб для української науки і культури.

А чи всі листи опубліковані? Взагалі, чи опубліковані ВСІ твори Агатангела Кримського?

Тут можна з певністю заявити — НІ. Москва, як відомо навіть деякі твори Маркса й Леніна не друкує, бо вони їй не вигідні. А в думках того, що Київ любить більше, ніж Москву, можна знайти багато такого, що їй не подобається. А зрештою з цим укладачі УРЕ не ховаються. Вони стверджують, що „деякі погляди Кримського щодо походження й історії української мови ЗАСТАРІЛИ, їх було творчо переглянуто з урахуванням усього його наукового доробку“.

Для Москви погляди цього „українофіла“ завжди були небажані. І не даремно за ним вже з приходом до Лазарівського інституту в Москві, 1904 року, поліційна охоранка встановила свій нагляд.

А батьки цього велетня науки і української культури були зовсім не українцями. Батько — білорус, росіянин по вихованню, а мати — полька. Вчився в російських школах, бо інших у той час не було. Жили на Київщині, і на Волині. І зріднився, як він казав, з мовами і Київщини і Волині.

Батько — викладав історію в гімназії. Вів постійну війну з сином, ховаючи від нього книжки, щоб зору не втратив. А син зачитувався так, що забував про пошану до зору, до своїх очей.

Майбутній вчений п'ятилітнім почав вчитись у Звенигородському „городському училищі“, де провчився п'ять років. Звідти перейшов до Острозької прогімназії. Ще до гімназії встиг вивчити французьку мову, а згодом опанував англійську, німецьку й інші європейські мови. Та не тільки нові, а й давні європейські мови. Здібності до мов у нього були колосальні. З 1885 року вчився в Київській колегії Павла Галагана, куди приймалися, як

він писав, найкращі учні з 4-ої гімназіальної класи, після конкурсних екзаменів. У тій школі, за словами вченого, вироблялася пошана до розумової праці і до науки...

Там, у середній школі, почав писати вірші, знайомитися з перекладницькою працею. Написав тоді низку українських віршів, виготовив український переклад з „Юлія Цезаря“ Шекспіра.

Вищу освіту Агатангел Кримський здобув у Москві, в Лазаревському інституті Східних мов. Та щоб мати якнайповнішу філологічну освіту, після закінчення Лазаревського інституту, вступив у Московський університет, де провчився ще чотири роки.

В роках 1896-1898, готуючись до арабської професури, Агатангел Кримський був на відрядженні та працював у бібліотеках тоді сирійського Бейруту та в Лівані.

Жив у чужому для себе середовищі, поглинений в чужі тексти, спостерігав за довкіллям, як поет, і тужив. Цю тугу відчувається ось з цього вірша про **ЖИТНІЙ КОЛОСОК**, побачений ним поруч пальми:

„Горді пальми. Думні лаври...

Манячливий кипарис.

Океан тропічних квітів...

Ще й цвіте цитринний ліс...

Я хитнувся, бо наче впився

З аромату тих квіток.

Аж погляну: коло пальми

Простий житній колосок.

„Гей, земляче! — шепче колос,

Похилившись на стебло. —

Ми чужі для цього раю, —

Що ж сюди нас принесло?“

Мав наукову подорож майбутній академік і по Туреччині. Це було якраз, коли почалась революція 1917 року, під час відродження української державності. І от натрапив Агатангел Кримський тоді на українське кладовище в Трапезунді. Своїм землякам він присвятив поезію, яку так і назвав: „Українське кладовище в Туреччині“:

„Як вертать до Трапезунду,

треба знов іти горами.

І отам є верхогір'я,

геть засіяне хрестами.

Приглядаюсь до табличок:

„Рядовой Мирошніченко“...

„Рядовой Богдан Безпалько“...

„Рядовой Тарас Тимченко“...

Земляки мої... вкраїнці!

Сила-сила вас померло!

І оце: воля,

вас чужа земля пожерла!

Різні! Нащо вам судилось

Тут загинути в неволі,

не вернутися додому,

не зазнати щастя-волі!

Гей, ви чуєте в могилах

Ви, моє поздоровлення? —

Прокидайтеся, радійте!

В нас Великдень, Воскресення!

Воскресайте всі до щастя!

Час панити! Час радіти!

...Та мовчать німі могили...

Щастя — тим, хто має жити.

Аж туди загнав царат на пушечне м'ясо земляків Кримського. А скільки їх лягло на чужих землях після царату!? Друга світова війна мільйони українців забрала. Гинули вони і в повітрі, й на різних широтах землі й океанів та морів. На кладовищах багатьох країн світу можна знайти українців — земляків великого вченого. І десь серед тих багатьох могил, перефразовуючи літературознавця Ю. А. Лавріненка, загубилася, невідомо де, могила світової слави українського вченого, поета і прозаїка Агатангела Кримського.

Та повернімося до його життя. 1900 року Агатангел Кримський став приват-доцентом професури арабської філології. Професорував він також на кафедрі Східної історії.

1918 року переїжджає працювати і жити в Києві, залишивши у Москві школу, учнів, які й сьогодні, мабуть, вдячні своєму професорові.

Агатангел Кримський був одним із фундаторів Української Академії Наук у Києві. Впродовж першого десятиліття діяльності УАН, вчений був неодмінним її науковим секретарем, редактором її видань. В 1928 році Кримського усунули від керівництва Академією, але він далі керував працею її Історико-філологічного відділу.

З початком тридцятих років, коли червона влада розпочала розгром українського відродження, Агатангел Кримський мав уже своїх молодих наступників. Він встиг виховати молодих вчених сходознавців.

Він був слабого здоров'я, але до кінця свого життя не припиняв своєї праці. А головне з кожним роком зростали його зацікавлення. Заплянував цілу серію досліджень з історії, літератури, мов народів республік Радянського Союзу. Багато з цих задумів не здійснено. Але й до цього часу, з причин нами нез'ясованих, ми так і не знаємо докладно про увесь науковий доробок вченого. Відомі тільки деякі його твори. Про деякі тільки згадуються їх заголовки чи назви, а деякі і до цього часу не побачили світла денного.

Відомо, що академік Агатангел Кримський був глибоко релігійною людиною. Він був одним із тих вчених, який підтримував проголошення Української Афтокефальної Православної Церкви, очоленої Митрополитом Липківським.

Можливо, що й це завадило, що до шістдесятих років твори академіка Кримського не друкувались. А коли в 1965 році у київському видавництві художньої літератури „Дніпро“ вийшов томик вибраних творів академіка Агатангела Кримського, то у передмові до нього, написаній Семеном Шаховським було підкреслено:

„В силу різних обставин жодна з галузей успішної діяльності Кримського не дістала належної оцінки, не здобула заслуженої популярності. Ім'я Кримського, як сходознавця глибоко шанується в

братніх республіках, увійшло до бібліографій усіх історій країн зарубіжного Сходу, енциклопедичних словників, довідників тощо. Але його праці вже давно не передавались і не досліджувались. Ще гірше стоїть справа з белетристичною спадщиною. В академічній історії літератури про нього тільки згадується, в останній антології української поезії він представлений більш ніж скромно, а про окремі видання прози, поезії, перекладів нема що й говорити.

Щоправда після згаданого однотомника в 1972 — 1973 рр. з'явилося п'ятитомне видання творів Агатангела Кримського. Але це також ВИБРАНІ ТВОРИ. В п'яти томах неможливо вмістити більшості творів, а не те, що всіх праць цього вченого.

А як слушно вказує той самий Семен Шаховський в передмові до однотомника творів Кримського:

„Загальнофілологічна і спеціальна мовна ерудиція Агатангела Кримського колосальна: від усіх європейських до багатьох мов Азії, Африки, від санскриту до стародавньої грецької та латини; спеціалісти вважають, що він знав близько шістидесяти мов. Знання мов у нього поєднувалось з науководослідницьким вивченням історії літератур, театру, культури багатьох народів.“

Цитує С. Шаховський і видатного сходознавця академіка Крачковського, який з нагоди 20-ліття жовтневої революції писав, що „вже з 1893 р. на А. Ю. Кримському лежав іноді повністю весь близькосхідний відділ в різних енциклопедіях (Брокгауза — Єфрона, Граната), то його роля в цьому напрямку стане цілком ясна. В зв'язку з 20-літтям Жовтневої соціалістичної революції було справедливо відзначено, що „для популяризації науки він зробив більше, ніж всі попередні і сучасні йому арабісти“.

Іван ОВЕЧКО

І ВІН — ВОСКРЕС

*Перед розп'ятим Сином на хресті
У стіп святих молилася скорбна мати...
І Він — воскрес! У сяйві золотім
Воскрес, щоб більш ніколи не вмирати!*

*«Христос воскрес!» — в чужому небі спів.
«Воїстину!» — чужого моря хвилі.
А дець — село, і Київ дець, і Львів.
І матері, без нас вже посивілі.*

*«Христос воскрес!» — на стомлених устах.
«Воїстину!» — за долю України
Деся моляться вони у стіп Христа
Воскреслого, що встав із домовини.*

*І встануть — знаю! — села і міста,
І згинуть чорні сили сатанинські,
Бо вірю я в безсмертного Христа,
І в молитви я вірю материнські!*

«Гомін України» 1965, ч. 18, с. 1; - 1967, ч. 18, с. 8. —
«Наш Клич» 1965, ч. 13, ст. 1.

Факти — незаперечні: „В першому виданні енциклопедії Брокгауза — Єфрона Кримський вмістив 198 статей, у другому 304. У словнику Граната йому належить понад п'ятдесят провідних статей, які охоплюють східномусульманський відділ. У „Трудах по востоковедению, издаваемых Лазаревским институтом восточных языков“ двадцять шість монографічних томів — розвідки Кримського. Йому належать десятки і сотні наукових монографій, статей, рецензій із сходознавства, слов'янознавства, україністики.“

Отаким був наш ВЕЛИКИЙ ВЧЕНИЙ, дарма, що не українець з походження.

У нас не має сумнівів, що коли українські академіки знайдуть нарешті час і можливість (так за кордоном, як і на рідних землях!) зайнятися оцінкою досягнень поодиноких українських вчених, то академік Агатангел Кримський, якщо не розділить ПЕРШЕ місце з академіком М. Грушевським, то дуже й дуже можливо займе одне з передових місць, поруч з Грушевським, серед найвидатніших вчених України. Але щоб точно визначити його місце, треба досліджувати його творчість. Отже, слово за молодими українськими, та й неукраїнськими, науковцями. В працях академіка Агатангела Кримського вони знайдуть багато чого цікавого і науково-поживного для ще більшого збагачення наукових скарбів людства.

Використано:

УРЕ, видання друге, Київ, Том 5, ст. 520
Михайло Хейфец, „В українській поезії тепер більшого нема...“, журнал „Сучасність“, липень-серпень, 1981 — ч. 7-8 (247-248), ст. 33.

„Агатангел Кримський, Вибрані твори, Видавництво художньої літератури „Дніпро“, Київ, 1965.

МОЛОДЬ – МАЙБУТНЄ НАЦІЇ!

**Допомагайте молоді морально і
матеріально. ОДУМ потребує
Вашої помочі!**

Поправка

У попередньому числі „Молодої України“ під статтею Олени Глібович — „Торонто вшанувало пам'ять Миколи Понеділка“ мало бути написано — „Передрук з Гомону України“.

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТИ КАТЯ БУДІВСЬКА

У Філадельфії 13-го лютого 1986 року відійшла у вічність світлої пам'яті Катя Будівська, на 62 році її трудолюбивого життя. Поховали її на цвинтарі Окленд, у понеділок 17 лютого. Чин похорону відправив отець Михайло Пиріг, у сослуженні трьох священників, у церкві св. Покрови, на 62-й вулиці.

У глибокому смутку світлої пам'яті Катя Будівська залишила стареньку маму, дочок Аню і Марусю, чоловіка Михайла, ближчу і дальшу родину, багато друзів і земляків. У ресторані „Шварцвальд“ відбулася поминальна тризна після похорону.

Народилася Катя на славній українській землі, на Полтавщині, яка дала так багато визначних українських людей, згадати хоч би Симона Петлюру та Івана Котляревського. В дитячому віці Катя втратила свого тата, бо, як сказав би Тарас Шевченко — „ще молодого у могилу нужда та праця положили“. Але вдову з двома малими дітьми комуністична влада з рідної хати вигнала — бо вони належали до найпродуктивнішого прошарку українського народу — до селянства. Спочатку вдова з дітьми знайшла притулок на Кавказі, але без відповідних документів там тяжко було влаштуватися, а тому втікачі з українського села прибули в Донбас, який тоді приймав усіх. Перед війною Катя здобула середню освіту та два роки вчилася в політехнічному інституті. Восени 1941-го року Донбас окупували німці. Коли фашисти почали вивозити молодь на невідому працю в Німеччину, вороже до українців настроєна окупаційна влада подбала про те, щоб у першу чергу в Німеччину їхали голиними українські селянські діти. Одним із перших транспортів 1942-го року примусово вивезли на працю в Німеччину і Катю, з якою (добровільно-примусово) поїхала і її мама, щоб бути разом із донькою, і може чимось їй допомогти, бо ж Каті тоді було всього 17 років. Після війни Катя вийшла заміж, а 1949-го року родина Будівських прибула в Америку. Світлої пам'яті Катя Будівська майже 20 років працювала у фірмі Джеренал Електрик, де була у великій пошані за її працьовитість. Будучи лагідної вдачі. Катя гідно тримала прапор української жінки на чужині. Українська громада горда за неї.

Св. п. Катя Будівська

Хай американська земля буде їй легкою а пам'ять про неї нехай завжди буде поміж нами!

Присутний

ПОМЕР ІВАН ГАРБУЗ

Уночі 13-го лютого 1986 року в лікарні помер на 62-му році життя Іван Степанович Гарбуз.

Він народився 1-го травня 1924 року в селянській родині на Київщині, пережив недолі селянства, зокрема великий голод, від якого померли і члени його родини, що закарбувалося йому на все життя, і коли було 50-ліття тієї страшної події, він виступив на телевізії як наочний свідок, із розповіддю про тодішнє життя родини та селян його рідного села.

Під час Другої світової війни разом зі своїм братом Михайлом виїхав до Канади, в Монреаль, де згодом став власником столярної майстерні, добре розвинув підприємство, та, на жаль, хвороба примусила його залишити працю і стати пенсіонером.

Коли зорганізувалася церковна громада св. Покрови, він став членом, збудував для церкви власними силами й коштами в сумі 300 доларів гарний іконостас у вигляді тризуба. Далі був членом будівельного комітету нового храму, декілька років був членом управи громади, а в останні роки — членом і головою контрольної комісії.

Іван Степанович був головою Головної Управи СУЖЕРО на Канаду,

був членом УРДП, а останні роки головою осередку в Монреалі аж до відходу у вічність.

Допомагав у праці ОДУМу, зокрема був членом ТОП-у, видав одумівську платівку. Він був релігійний і відданий Українській Православній Церкві, щирий, чесний, товариський і жертвенний, любив свій народ.

16-го лютого в похоронному закладі при великій кількості учасників відбулася перша панахида, яку відправив о. Юрій Бригидир, а підслений церковний хор під дир. І. Козачка гарно відспівав. Змістовне слово про покійного Івана виголосив о. Юрій, даючи високу оцінку його праці. 17-го лютого була друга панахида а 18-го в церкві св. Покрови відбувся похорон. Співав церковний хор під дир. І. Козачка, прощальне слово і співчуття родині виголосив о. Юрій. Поховано його на новому цвинтарі Лонгей за річкою св. Лаврентія. Прощальне слово над могилою виголосив В. Соїко — від громади й організації УРДП і СУЖЕРО.

Поминальний обід у церковній залі відкрив господар В. Соїко.

Слово про життя і працю на церковно-громадській ниві виголосив проф. А. Степовий, підкреслюючи його відданість українському народові та його заслуги як визначного працівника, а також склав співчуття родичам від церковного братства й від себе.

Співчуття родині склали: від громади — д-р Ол. Мельник, від УРДП й СУЖЕРО — В. Соїко, він висловив подяку від родини о. Юрію за похорон, слово й тепле співчуття д-ру Ол. Мельникові, проф. А. Степовому, жіночому товариству на чолі з головою А. Соїко за смачний обід; тим, що приготували та обслуговували; за квіти, пожертви та участь у похороні.

На заклик А. Степового зібрано 480.00 доларів на церкву. Відповідальна за великий похорон була донька Одарка Гарбуз, допомогли їй громада й організації, а зокрема Василь Соїко.

У великому смуткові покійний Іван залишив трьох доньок — Одарку, Марію, Надію, сина Івана та їхню матір Анастасію, Брата Михайла який приїхав на похорон з Едмонтону з дружиною, сином і донькою.

Нехай пам'ять про Нього живе завжди між нами, а канадська земля буде Йому легкою.

Андрій Сторож

жі, від французьких і польських королів, від московських царів, від римського папи, від кримських ханів, від турецьких султанів, від молдаванських господарів, від різних польських магнатів як Потоцьких, Браницьких, Вишневецьких, Каліновських і т. ін. Були це переважно золоті і срібні чаші, дзбаночки майстерної грецької роботи. Були там дорогоцінні зеркала, перловою масою викладані коробочки. Була одна з оріхового дерева, чудової роботи скриньочка, що якимось секретно відчинялася. Після відчинення в середині було декілька менших скриньочок на різні дорогоцінності, золоті і брилянтові речі. Отворивши ці середущі скриньочки побачили, що в них були ще менші сховочки на найдорожчі речі і тайні письма, про які лише сам отаман знав. Скриньочка ця була ціла окована сріблом, а на ньому були якісь вирізьблені постаті. Був це цар польської королеви Елеонори, дружини короля Михайла, для отамана Сірка, за його поміч Польщі, під час нападу турків на Річпосполиту.

— А тепер підемо до нашої церкви — сказав осавул і кивнув рукою на паламаря, старого діда-козака, що сидів на лавочці біля церковці.

Коли хлопці увійшли до середини, блиск затьмив їм очі від золота яке світилося на іконостасі, на царських воротах, на патерицях, корогвах та на всіх образах. Хлопці були осліплені і задивлені в артистично викінчені образи святих... Забули навіть перехреститися, стояли мов закамелі, бо такого чуда ще ніде не бачили. Осавул показав їм Євангеліє, опрацьоване в ковчане срібло і золото, вишукане дорогими каміннями, і казав його Юркові піднести догори.

Юрко прибирався до цього, як міг, і ніяк не вдалось йому цього євангелія одною рукою піднести. Лише, як взяв обома руками, тоді ледве його підніс!...

— У нас діакон міцний мужчина, але ледве держить його в руках, звичайно двох діаконів його тримає, а пан отець то й не піднесе сам...

З церкви запровадив осавул хлопців до другого великого будинку, де була канцелярія січового війська. Увійшовши, там побачили хлопці цілий ряд кімнат. Там при столах сиділи молоді і старші козаки, в гарних строях і щось писали. Перед ними на столах лежали грубесні книги, багато всілякого паперу, а кожний писар тримав за вухом гусяче перо. Вийшовши, запровадив їх осавул через цілий ряд куренів на другу сторону острова Хортиці, де стояли великі магазини зі зброєю, гарматами, порохом, даліше, магазини з харчами, сушеною рибою, салом, пшоном, борошном, а ще даліше були магазини з військовою одежею. Увійшовши до цього магазину, приказав осавул вартовому прикликати голяра, щоб хлопців обстриг, лишивши їм лише невеликі оселедці, а відтак казав їм скинути свою одежу, а переодягнутися в одяг запорожських козаків.

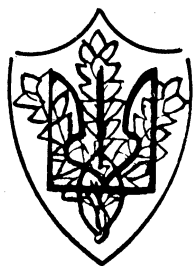
Хлопцям аж очі заискрились, як дістали сині широчезні шаравари, на сорочку наділи червоний вовняний кафтан який сягав до коліна. Було на ньому повно гузиків на шовкових шнурочках, з двома зборами із заду, та з двома гачками по боках на пістолі. Осавул, запняв на хлопцях кафтани, а обернувши їх разів декілька кругом, подивився чи добре лежать — відтак казав прикликати кравця, щоби дещо на плечах поправив — бо на запорожському козакові все має лежати як слід, ні одної морщини ніде не сміє бути. Коли кравець поправив дещо при кафтані, тоді осавул казав їм видати пояси, одному пояс турецької, а другому перської роботи. Пояси були довгі на десять аршинів, а широкі на дві четверти, краями позолочені, а на самих кінчиках прив'язані були шовкові шнурочки, що зав'язувались на плечах, або на боці. Крім цих парадних поясів дістали хлопці до домового, щоденного вжитку, короткі пояси, один зі шкіри, а другий з кінського волосся. На ці короткі пояси нашивались зі заду китиці, а з переду пряжки й ремінчики на пістолі, на люльку, на ніж і на шаблю. Так озброєні хлопці, на верх цього всього, наділи черкаску і жупан. Черкаски обов'язково були іншого кольору як кафтан, і були звичайно гаптовані золотом, прибрані гудзиками з широкими рукавами, розпором і вильотами, які з заду вітер розвівав. Коли запорожець їхав на коні, тоді здавалось, що мав крила. Поверх черкаски наші запорожці дістали кирею. Це була довга по п'яти одежа, зроблена звичайно з овечої шкіри разом з вовною без рукавів, якби велика плахта, що вкрила цілого чоловіка. Вона була сильна і непромакальна, а знята, могла стояти на землі.

З одягового магазину перейшли до другого будинку, де були величезні склади взуття. Там побачили кільканадцять шевців. Одні краяли шкіру, зішивали чоботи, інші прибивали закаблуки, інші вуха. Тут при великій стукотні, кипіла робота, при тому деякі гармонійно співали козацькі пісні...

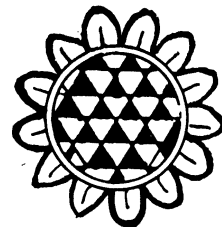
Юрко вибрав собі чоботи саф'янові, жовті, а Тимочко червоні, до чобіт шевці поприбивали срібні підкови. Відтак перейшли до дальших будинків, де виробляли для запорожців шапки. Тут побачили на полицках тисячі готових хутряних шапок, з різнокольоровими днами. Хлопці промірявши на свої голови шапки, вийшли з осавулом до його куреня на обід.

¹ Історичний факт.

ДОПОМОЖІТЬ нам зробити ОДУМ
ще більш корисним українській
громаді!

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

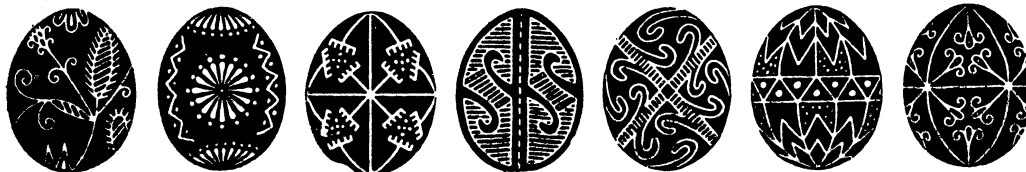
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

З радісним святом Христового Воскресення вітаємо всіх читачів сторінки Юного Одум-у!

ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ

Воскресення Христове побачивши, поклонімся святому Господеві Ісусові, Єдиному, хресту Твоєму поклоняємось, Христе, і святе воскресіння Твоє оспівуємо й славимо, бо Ти Бог наш, крім Тебе другого не знаємо, ім'ям Твоїм називаємось. Прийдіть, усі вірні, поклонімся святому Христовому воскресінню, бо через хрест прийшла радість всьому світові. Повсякчас благословляючи Господа, оспівуємо воскресіння Його, бо, потерпівши розп'яття, Він смертю смерть переміг.

Воскрес Ісус із гробу, як і провістив, і дав нам життя вічне й велику милість.

Леся УКРАЇНКА

ТРАВЕНЬ

Іде весна, весела, щедра, мила,
Промінням грає, розсипа квітки.
Вона летить так хутко, мов стокрила,
За нею вслід співучії пташки.

Все ожило, усе загомоніло,
Зелений шум, веселая луна.
Все заспівало, гучно забриніло —
Дарунки всім несе вона, ясна.

ВІТАЄМО ВСІХ ДОРОГИХ МАТУСЬ

**В День Матері, який припадає цього року 11-го травня, в Провідну Неділю тиждень після Воскресіння Господнього.
Бажаємо їм всього, всього найкращого!**

Олесь БЕРДНИК

МАТИ

Повість-монолог (уривок)

Все упованіє моє
На тебе, мій пресвітлий раю,
На милосердіє твоє
Все упованіє моє
На тебе, мати, возлагаю...

Тарас Шевченко

Скоро я полечу в далекі світи.

Ми з товаришами ступимо на твердь інших
планет, побачимо нові світанки шум не наших
лісів, звуки й мову небачених істот. Над нами
будуть незнайомі сузір'я, в наші легені увійде
неземне повітря...

Що ж візьмемо з рідної планети? Що зга-
даємо на таємничих шляхах? Що буде радістю
на новій путі?

Може, спогад про далекі криваві битви?
Може, записи про титанів і деспотів сивої дав-
нини? Може, пісні про рабство і тугу за рід-
ним краєм?

Ні, ні, ні!

Я візьму з собою найніжніше, найпростіше,
найнепомітніше. Легіт нечутний степовий, що
несе на своєму крилі подих весни, пахощі й
барви скромних лугових квітів... Я понесу в
серці звуки народних пісень, що віками не
змовкали над землею, зберігаючи в безімен-
них творіннях пульс безсмертя, що протидіяли
всім спробам темряви задушити прагнення до
світла й поступу розуму. Казку я не забуду в
зорянім безмежжі, казку-чарівницю, улюб-
лену всіма поколіннями, яка пронесла понад
довгими й тяжкими тисячоліттями віру в прав-
ду, мужність, любов. Я згадаю в таємничих

світах дивовижних геніїв духу вселюдського —
поетів, митців, воїнів, повстанців, хліборобів
— словом, всіх подвижників, які горіли смо-
ლოსкипами живими серед темряви віків, осява-
ючи полум'ям власного життя й розуму шляхи
до справедливої будучини вселюдської.

Та найголовніше, найсвятіше, що я візьму в
серце, в думи, в нове життя, — тебе, Мати...

Ти виходиш в сад увечорі. Ми разом садили
його, поливали. Ти любиш дивитися на зорі.
Може, від того й мій погляд навіки злився з
небом? Хто скаже?

Ти згадуєш мене, я знаю. І пишаєшся мною.
І ревниво слухаєш, що кажуть люди про твого
сина, твою дитину. І з хвилюванням чекаєш
тої миті, коли радіо та газети рознесуть по
світу вість про далекий політ. Тобі страшно,
але ти не скажеш нікому про це. І сусіди не
побачать сліз твоїх, не почують слова скорбо-
ти. Та лише в бесіді з постарілими своїми мо-
виш журливо: „Полетіли наші соколи далеко
й високо, не те що ми! Все життя — в кочер-
гах. Темні, сліпі. Та хай. Хай хоч вони побач-
ать дива всякі. А ми порадіємо...”

І, виходячи під зоряну безмір, вбираючи в
душу вогники далеких світів, ти зідхнеш сумо-
вито: „Який же той світ великий та гарний,
багатий та казковий. А я, немов мачинка не-
видима, перед такою славою”.

Я чую твої слова, Мамо. Вони — від скром-
ности великої, вони — від самозречення ге-
роїчного. Ти навіть сама не знаєш, що й хто
ти є. Ти пишаєшся мною, ти гадаєш у про-
стоті своїй, що я розумніший і вищий від тебе!
Нене моя! Твоя думка — велика химера! Не-
вже ти й досі не збагнула, що слава Сина — то
слава Матері? Відмовляючись від себе, Мати
піднімає Сина до слави, до радощів, до життя.
А сама залишається в тиші, в мовчанні, в не-
відомості.

ДВІ ЗАГАДКИ

1. Невеличка, сніжно-біла,
що її в небесну шир
люди радісно пускають
сповіщати всіх про мир.
Кожний з нас цю пташку знає,
її назву відгадає.

(олгоп)

2. В синім небі путь моя,
Швидше всіх літаю я,
Маю крила, хоч не птах,
Люди звать мене....

(хлпц)

ЗРОЗУМІВ

Миколці говорила мати,
Що ледарем жити:
— Не слід на потім відкладати,
Що можеш зараз ти зробити!
— Все ясно! — вигукнув Микола,
На лаву кинувши книжки.
І з'їв з повідлом пиріжки
Ті, що дала матуся в школу!

Віктор МІШАЛОВ

ЧЕРНІГІВСЬКА ФАБРИКА МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Останнім часом наша бандура стає все популярнішою, а це переважно заслуга фабричного виробництва, яке дало нам високоякісні інструменти по низькій ціні. Завдяки тому що тепер легко можна набуту бандуру, тепер більше людей грають на бандурі, а це означає, що збільшується попит на нотну літературу, підручники ітд. Збільшується і кількість високоякісних записів гри на бандурі.

Поважну роль у популяризації відіграє Чернігівська фабрика музичних інструментів ім. П. Постишева. Ця фабрика висилає бандури і закордон: в Польщу, Чехословаччину, Францію, Югославію, Німеччину, Англію, Монголію, Австралію, Канаду та в США. Навіть в таких країнах як Південна Африка та Японія можна зустріти інструменти виробництва Чернігівської фабрики.

Перші серійно-виготовлені бандури стандартної форми були виготовлені в 1928-31 роках, наказом Миколи Скрипника, (тодішній Народний Комісар Освіти). Він був дуже зацікавлений бандурою і бандурним мистецтвом і старався її підтримати скільки міг. Він вважав, що бандуру можна буде ввести до складу симфонічної оркестри і, що бандура використовуватиметься в українських операх, надаючи музиці національного кольориту. Спочатку відкрили дві майстерні, в Одесі та в Харкові, де виробляли інструменти 4 типів, базовані на Харківській бандурі, яку сконструював Леонід Гайдамака. Інструменти відрізнялися лише тим, що по різному ставили на них хроматизацію.

Перші спроби фабричного виробництва бандур, на жаль, довго не прожили. Після смерті М. Скрипника майстерні закрилися, а пізніше коли вже Гната Хоткевича почали переслідувати, Харківський спосіб гри на бандурі перестали використовувати.

В 1933 році була заснована Чернігівська фабрика, але на початках бандури тут не виготовляли. Лише після Другої світової війни, в 50-их роках, почали знову клопотатися у справі виробництва бандур.

В Чернігові в той час жив один із найкращих майстрів бандур — О. С. Корнієвський. В 30-их роках він зробив кілька сот бандур київського типу і заслужив ім'я найкращого майстра на той час. В 1950 році Чернігівська фабрика почала виробляти бандури на взірць інструментів, які він виробляв. Такі бандури виробляли аж до 1953 року, коли замінили її бандурою нової конструкції Івана Скліра.

В 1946 році Склір почав виробляти бандури для Капелі Бандуристів в спеціальній експериментальній майстерні в Києві. Він вже кілька десятків інструментів змайстрував до війни в Миргороді. Інструменти були виготовлені на зразок, який зробив

Опанас Сластіон, і цей інструмент став прямим попередником сучасної Чернігівської бандури.

В 1954 році фабрика прийняла нову конструкцію механіки і перші інструменти почали виробляти в 1955 році.

Треба звернути увагу на те, що не лише Склір працював над удосконаленням бандури, хоч він найбільший вклад вложив, щоб пристосуватися до фабричних умов виробництва бандур.

Спосіб орнаменталізації бандури винайшов Олексій Кілочицький. Він знайшов оригінальний спосіб переклеювання і розрізування шпори міліметрової товщини. Шпори фарбують різними барвами і переклеюють на стрічки. Кожний квадрат має 81 частину.

Андрій Омельченко винайшов унікальну односторонню головку, яка була естетична і дешева для виробництва. Інкрустацію Шевченка в концертних бандурах винайшов Д. Васильєв.

В 50-их роках перші замовлення бандур прийшли з Північної Америки. Радянська влада була дуже зацікавлена придбати якнайбільше твердої валюти, а тому, темп виробництва бандур зріс. Останнє мало позитивні наслідки для бандури. Чернігівська фабрика, в основному виробляла фортепіано, а бандури виробляла принагідно. Чужоземні замовлення піднесли авторитет фабрики і авторитет бандури, а це означало, що в майбутньому бандури далі будуть виготовляти.

Експериментальна майстерня перейшла пізніше з Києва в Чернігів де почали виробляти бас-бандури, альти, і контрабаси. Також почали виготовляти дитячі бандури та експериментальні кобзи-бандури. Останні інструменти мали по 3-4 баси і по 16 приструнків. Їх почали відразу використовувати в Капелі бандуристів в Києві. Також почали виготовляти цимбали конструкції Олександра Незовибатька, в трьох розмірах: Пріма, Альт і Бас.

Майстрам експериментальної майстерні, яких виховав Склір — дозволено було підписувати інструменти, які вони виготовили. В майстерні працювали: Олександр Незовибатько, Олександр Шуляковський, Олексій Кілочицький, Микола Єщенко і Софія Золотар. Керівником майстерні був Олександр Шльончик.

В 1967 році Іван Склір виготовив інструмент, в якому були поєднані позитиви Київської та Харківської бандур. Ця нова бандура була виготовлена з допомогою Перекопа Іванова. Виготовили два зразки: першу бандуру для використання в художній самодіяльності, а другу для професійних бандуристів.

У вересні 1967 року почали серійно виробляти інструменти, які вийшли вперше з фабрики на початку 1968 року. Андрій Омельченко вважав, що ця нова бандура витісне через короткий час всі існуючі інструменти, але, на жаль, механіка була заскладна для засвоєння майстрами. Випустили лише 8 штук і припинили серію. Кількасот звичайних бандур зробили перед тим, як вирішили і ті бандури замінити. Тимчасом Скляр далі працював над удосконаленням механіки для виробництва в фабричних умовах. На жаль він не міг завершити свою працю, бо незабаром відійшов у вічність.

Чернігівська фабрика — це величезна споруда, яка розташована на 15,2 гектара. Майстерні, в котрих виробляють бандури, займають четвертину фабрики. Тепер там працюють понад 2.500 робітників, а до 1985 фабрика випустила понад 40.000 бандур.

Щороку фабрика випускає понад 26.000 піаніно і 110.000 струнно-шипкових інструментів, використовуючи понад 13.000 кубічних метрів дерева, а для виробництва бандур використовують 500 кубічних метрів верби.

Використання вербової сировини створило ряд проблем, щодо виробництва бандур. Поперше верба не є комерційним матеріалом, а тому було треба знайти вербову сировину, і висушити її, бо без того матеріалу не було б бандур. Третя проблема є та, що вже мало сировини залишилося, а якість знизилась. Верба потребує 20-30 років, щоб вирости до такого розміру, щоб її можна було використовувати. В майбутньому мабуть треба буде шукати іншого дерева або синтетику.

Фабрика нещодавно почала культивуацію верби, але, на жаль, зараз бракує матеріалу.

Сьогодні Чернігівська фабрика виготовляє 3 типи бандур. Це бандура-пріма без механіки, концертна бандура з механікою для перестройки, і дитяча бандура.

Окрім вище згаданих бандур в експериментальній майстерні виготовляють 200 інструментів на рік. Кожний майстер виробляє приблизно два з половиною інструменту на місяць. Ці бандури відрізняються від фабрично виготовлених концертних інструментів тим, що краще вишліфовані і зроблені з кращого дерева. Вони мають скрипковий гриф і додаткові інкрустації в деці.

Хоч основи фабричного виробництва бандур вже закладені, все ж таки майбутнє не є певне. Зараз інші фабрики намагаються засвоїти серійне виробництво інструментів, в тому числі Львівська фабрика і Мельниці-Подільська майстерня, використовуючи інші сировини. Спроби ці дуже успішні.

Іван Скляр в книжці «Київсько-Харківська бандура» (К.1971), де подано докладно всі таємниці виготовлення сучасної бандури писав: «Але все це означає, що бандура більше не вдосконалюватиметься. Вона як всі музичні інструменти зазнаватиме модернізації ...але принцип удосконалення базуватиметься на єдиній музично-теоретичній zasadі, властивій удосконаленню саме бандури»

Сідней Австралія
1983-січень 1986

ЗУСТРІЧ ОДУМ-у США Й КАНАДИ З УКРАЇНСЬКИМИ

ГРОМАДЯНСТВОМ У 1986 РОЦІ

відбудеться від 29-го до 31-го серпня

в Детройті США

На заставі гратиме оркестра

„Соловей“

SIPCO OIL LTD.

HOME COMFORT DIVISION

83 Six Point Road
Toronto, Ontario M8Z 2X3 — Tel. 232-2262

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу та дає безкоштовне чищення печей і обслугову
2. Вкладає і фінансує нові печі ("фор-неси")
3. Вкладає прилади до звозчування повітря ("гіюмідіфайрс")
4. Все фінансуємо на догідні сплати

— 24-годинна обслуга —

ТЕЛЕФОНУЙТЕ ВДЕНЬ І ВНОЧІ:
232-2262

Свої рахунки можете платити безкоштовно
у Community Trust Co. — 2299 Bloor St. W.

Провадимо також власні бензинові станції під
назвою SIPCO. Просимо наших відборців заїжджати до наших SIPCO і наповняти авто бензиною.

TORONTO, ONT.

M6P 2E8

MOLODA UKRAINA

Ціна 1.50 дол.
в США і Канаді

If not delivered please return to:

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

N. - J. SPIVAK LTD.

1158 Wonderland Road
LONDON, ONTARIO
N6L 1A6
(PRE-MIX CONCRETE)

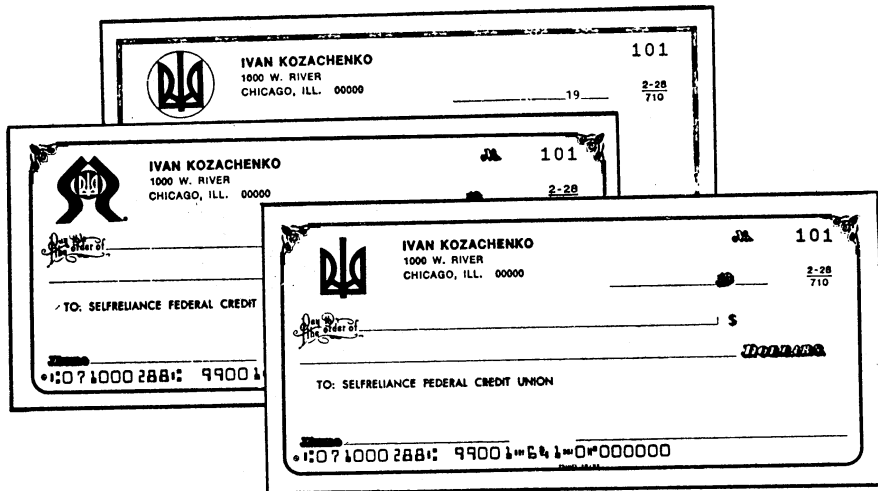
R. CHOLKAN & CO. Ltd.

2204 Bloor St. W.
Toronto, Ont. M6S 1N4

INSURANCE FOR: FIRE, AUTO, LIFE
УСЯКОГО РОДУ АСЕКУРАЦІЇ ВІД ВОГНЮ,
НА АВТА, ВІД КРАДЕЖІ, НА ХАТУ.

Телефонуйте до
ЯРОСЛАВА КОВАЛЯ
Tel.: 763-5666

“УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ”

УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ
(ДРЕФТИ) та інші чеки
МОЖНА ДІСТАТИ
В УКРАЇНСЬКИХ
КРЕДИТОВИХ
КООПЕРАТИВАХ.

КООПЕРАТИВНІ ЧЕКОВІ
КОНТА Є КРАЩІ
ЯК ЗВИЧАЙНІ ЧЕКИ.

“САМОПОМІЧ”

2351 W. Chicago Ave. Chicago, Ill. 60622 Tel.: (312) 489-0520

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

- Трансакції є безкоштовні
- Не вимагаємо мінімального сальда на конті.
- Перших 150 дрефтів даром, при відкритті нового дрефт конта
- Заробляють дивіденду
- Дрефти мають копії